

Matarma Tanja

LIIKUNTAMATKAILUN TULEVAISUUDEN UHAT JA
MAHDOLLISUUDET - HAASTATTELUTUTKIMUS
LIIKUNTAMATKAILUPALVELUJEN TUOTTAJIEN
NÄKEMYKSISTÄ

Jyväskylän yliopisto
Liikuntatieteiden laitos
Pro gradu -tutkielma
Kevät 2010

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Liikuntatieteiden laitos/ liikunta- ja terveystieteiden tiedekunta

MATARMA, TANJA: Liikuntamatkailun tulevaisuuden uhat ja mahdollisuudet - haastattelututkimus liikuntamatkailupalvelujen tuottajien näkemyksistä

Pro gradu -tutkielma, 77 s., 3 liites.

Liikunnan yhteiskuntatieteet

2010

Tutkimuksen tarkoituksena on perehtyä liikuntamatkailun käsitteeseen ja pohtia eri liikunnallisten matkailumuotojen sijoittumista liikuntamatkailun kenttään. Tutkimuksessa tutkitaan mitä uhkia ja mahdollisuuksia liikuntamatkailulla on tulevaisuudessa. Liikuntamatkailun uhat, mahdollisuudet ja liikuntamatkailun käsite ovat tämän tutkimuksen tutkimuskysymyksiä, joihin vastattiin haastattelemalla neljää eri henkilöä liikuntamatkailupalveluja järjestävistä organisaatioista. Haastattelumetodina oli teemahaastattelu.

Organisaatiot, joiden kunkin työntekijää haastateltiin, olivat pääkaupunkiseudulla sijaitseva urheilutapahtumamatkoja järjestävä yritys ja laskettelu-, surffaus- ja vaellusmatkoja järjestävä elämysmatkailuyritys. Kaksi muuta organisaatiota sijaitsivat Varsinais-Suomessa ja ne olivat kylpylä ja pyöräilymatkailua tarjoava alueellinen matkailumarkkinointiorganisaatio. Haastattelujen analyysimenetelmänä oli teemoittelu ja vastausten ryhmittely. Viitekehyksenä tässä tutkimuksessa käytettiin SWOT-analyysiä tutkittaessa liikuntamatkailun uhkia ja mahdollisuuksia. SWOT-analyysiä on usein käytetty yritystoiminnassa analysoitaessa yrityksen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia. Näkökulmana tutkimuksessa olivat haastateltujen asiantuntemus ja haastattelujen kysymykset oli kohdennettu nimenomaan organisaatioiden toimintaan. Liikuntamatkailun uhkia ja mahdollisuuksia tarkasteltiin myös kokonaisvaltaisemmin.

Liikuntamatkailuun ja matkailuun liittyviä haasteita on paljon, mutta haastateltujen mukaan ei varsinaisia uhkakuvia juuri ollut. Mahdollisuuksia sen sijaan on ainakin toiminnan kasvulle ja uusien kohteiden ottamiselle mukaan toimintaan. Haastavimmaksi asiaksi koettiin juuri meneillään ollut taloudellinen taantuma. Liikuntamatkailun käsite ei ollut haastattelujen perusteella selvä tai yhtenäinen ja se käsitettiin eri tavoin. Haastateltavien edustamien organisaatioiden toiminnan ei koettu olevan liikuntamatkailua kuin yhdessä tapauksessa neljästä. Kaikki mukana olleet organisaatiot kuitenkin tarjosivat liikuntamatkailuksi luokiteltavia palveluja. Tutkimuksen kautta selvisi, että esimerkiksi luonto- ja seikkailumatkailulla on yhteneväisyyksiä liikuntamatkailun kanssa. Myös wellness-matkailu voi olla liikuntamatkailua.

Asiasanat: liikuntamatkailu, liikunta, matkailu, tulevaisuus, SWOT-analyysi

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 SWOT -ANALYYSI TUTKIMUKSEN VIITEKEHYKSENÄ.....	7
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, -MENETELMÄT, -AINEISTO JA -ANALYYSI	9
3.1 Tutkimustehtävä	9
3.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus.....	10
3.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus	10
3.2.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu	11
3.3 Haastatteluaineisto.....	13
3.3.1. Event Travel Oy, urheilutapahtumamatkailu.....	14
3.3.2. Turku Touring, pyöräilymatkailu	15
3.3.3. Elämymatkat Oy, elämymatkailu	16
3.3.4. Naantalin kylpylä Oy, kylpylämatkailu.....	17
3.4 Haastatteluaineiston analyysi	18
4 MATKAILU JA LIIKUNTAMATKAILU.....	21
4.1 Matkailun määritelmiä	21
4.2 Liikunta	23
4.3 Liikuntamatkailun määritelmiä	24
4.3.1 Aktiivista, nostalgista ja tapahtumaliikuntamatkailua.....	26
4.3.2 Muut liikunnalliset matkailun muodot	28
4.4 Liikuntamatkailun tutkimus	31
5 MATKAILUUN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ.....	34
5.1 Matkailun negatiiviset vaikutukset ja uhat.....	34
5.2 Matkailun positiiviset vaikutukset ja mahdollisuudet	37
5.3 Matkailun trendit	39
6 MITÄ ON LIIKUNTAMATKAILU?.....	41
7 MATKAILUN JA HAASTATELTAVIEN TULEVAISUUSNÄKYMIÄ.....	45
7.1 Tulevaisuuden ennustettavuus.....	47
7.2 Liikuntamatkailun tulevaisuus	47
8 LIIKUNTAMATKAILUN UHAT	49
8.1 Taloudelliset uhat	49
8.2 Ympäristön ja luonnon huomioonottaminen.....	51
8.2.1 Ilmastonmuutos	54

8.3 Sosio-kulttuuriset tekijät.....	57
8.4 Muut uhat	58
9 LIIKUNTAMATKAILUN MAHDOLLISUUDET	62
10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA	65
10.1 Tutkimuksen luotettavuus	65
10.2 Pohdinta.....	68
LÄHTEET.....	73
LIITE 1.....	78

1 JOHDANTO

Liikuntaa ja matkailua on kumpaakin määritelty monin tavoin (Hinch & Higham 2001, Hinch 2003, 15 mukaan). Liikuntamatkailu on yksi matkailun muodoista ja liikuntamatkailuakin on monenlaista. Liikuntamatkailu voi olla aktiivista, jossa matkailija ottaa itse osaa aktiviteettiin. Liikuntaan voi osallistua myös katsojan ominaisuudessa, jossa matkailija ei itse fyysisesti osallistu aktiviteettiin. Lisäksi liikuntamatkailu voi olla nostalgista, jossa matkan kohteena on jokin nostalgisen elämyksen aiheuttava usein historiallinenkin liikunta- tai urheilupaikka. (Ritchie & Adair 2004, 8; Gibson 2006, 50-51, 62; Hinch 2003, 184.)

Tulevaisuus asettaa liikuntamatkailulle monia haasteita. Ilmastonmuutos, lentoliikenteen haitat ja taantuma ovat esimerkkejä matkailun ja liikuntamatkailun uhkatekijöistä. Ilmaston lämpötilan kohoaminen vaikuttaa esimerkiksi muuttuvan sademäärän ja vuodenaikojen vaihtelun kautta myös matkailuelinkeinoon ja kohteiden vetovoimaan. (Mero 2007, 5; Vuoristo 2003, 193.) Lentoliikenteen päästöt ohentavat osaltaan maapalloa suojaavaa otsonikerrosta (Kostiainen, Ahtola, Koivunen, Korpela & Syrjämaa 2004, 315).

Liikuntamatkailuala kehittyy jatkuvasti ja tulevaisuus tarjoaa monia uusia mahdollisuuksia. Virtuaali- ja avaruusmatkailu ovat esimerkkejä matkailualan mahdollisuuksista. Liikuntamatkailussa esimerkiksi uudet lajit luovat mahdollisuuksia. Suurten ikäluokkien eläköitymisen voi nähdä myös mahdollisuutena. Matkailuelinkeino joutuu sopeutumaan yhteiskunnan ikärakenteiden muutoksiin, eläkeläisten muodostaessa yhä suuremman matkailijajoukon (Vuoristo 2003, 194-195).

Liikuntamatkailua on määritelty eri tavoin eri tutkijoiden toimesta (esim. Standeven & De Knop 1999, 12; Weed 2008, 15; Gibson 1998b, 4). Jo liikunnan käsite on monimuotoinen ja ilman yhtäpitävää määritelmää. Joidenkin tutkijoiden mielestä liikuntaa ei voidakaan määritellä yhtäpitävästi, koska se on sosiaalisesti rakentunut aktiviteetti, joka on muuttunut historiallisten aikakausien, yhteisöjen ja kulttuurien mukana (Ritchie & Adair 2004, 3-5). Myöskään matkailun käsite ei ole yhtenäinen, mutta se liitetään usein vahvasti vapaa-aikaan. Käsitteiden yhtenäistäminen ja

määrittelyjen selkeyttäminen on tällä hetkellä tarpeen akateemisessa liikuntamatkailun tutkimuksessa (vrt. Weed 2008).

Halusin ottaa tutkimuskohteeksi liikuntamatkailun uhat ja mahdollisuudet, sillä niitä ei ole kovin paljon liikuntamatkailun tutkimuksessa ollut esillä. Idean aiheelle sain Soinisen (2008a) artikkelista ”Ilmastonmuutos haastaa matkailun”. Koin kiinnostavaksi myös matkailun negatiiviset ja positiiviset vaikutukset muun muassa luontoon, ympäristöön ja kohdealueisiin. Matkailun verkostoyliopiston perusopintojen kautta sain hyvää perustietoa matkailusta ja lisäksi hyviä alaan liittyviä kirjallisuusvinkkejä. Matkailun aineopinnot aloitin tämän tutkimuksen jo ollessa loppusuoralla ja niistä sain hyviä vinkkejä ja uusia näkökulmia tutkimukseen.

Kyseessä on laadullinen tutkimus, johon sain haastateltaviksi neljä liikuntamatkailupalvelujen tuottajaa. Kukin haastateltava edustaa eri liikuntamatkailumuotoa. Haastattelumenetelmänä oli teemahaastattelu, jossa etukäteen määritellään vain teema-alueet. Vasta haastattelutilanteessa alueet pilkotaan kysymyksiksi. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 41.) Laadullisessa tutkimuksessa kohdetta kuvataan kokonaisvaltaisemmin ja tarkemmin kuin määrällisessä tutkimuksessa. Tutkittavien ääni pääsee esille ja aineistoa tulkitaan tapausten ainutlaatuisuuden valossa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1993, 152 - 155.) Haastattelujen analyysin tein haastatteluaineiston jaottelulla eri teemoihin ja teemoittelun kautta haastattelun analyysi eteni sujuvasti aihe kerrallaan.

Tutkimus etenee viitekehyksen esittelystä tutkimustehtävän ja -kysymysten asettamisen jälkeen tutkimusmenetelmien ja -aineiston esittelyyn. Määrittelen tämän jälkeen tutkimuksen kannalta olennaisimmat käsitteet liikunta, matkailu ja liikuntamatkailu. Tutkimuksen tuloksia esittelen luvuissa kuudesta yhdeksään. Luvuissa on tekstin välissä sekä katkelmia haastatteluista, että haastattelujen antia suoraan tekstissä. Viimeisessä luvussa pohdin tutkimuksen luotettavuutta ja onnistumisia sekä teen yhteenvedon tutkimuksesta.

2 SWOT -ANALYYSI TUTKIMUKSEN VIITEKEHYKSENÄ

SWOT -analyysi liitetään usein yritystoimintaan. Se on työkalu kartoitettaessa yrityksen sisäisiä vahvuuksia ja heikkouksia sekä ulkoisia mahdollisuuksia ja uhkia. (Lipiäinen 2000, 46; Meristö, Molarius, Leppimäki, Laitinen & Tuohimaa 2007, 10; Linnanen, Boström & Miettinen 1994, 73.) SWOT-analyysiiä käytetään yritystoiminnassa yrityksen perustamisanalyysissä. Sitä voidaan käyttää myös yrityksen tai sen yhden yksikön, strategian tai johtamisjärjestelmän arvioimisessa ja kehittämässä. SWOT-analyysin avulla voidaan arvioida ja kehittää myös yhteisöä tai yhteisön yhtä yksikköä, strategiaa tai johtamisjärjestelmää. Yksittäistä tuotetta, palvelua tai tuotanto- tai palveluprosessia voidaan myös arvioida ja kehittää SWOT-analyysin avulla. (Dictionary of business 1996, Lipiäinen 2000, 47-48 mukaan.) SWOT-analyysi on pohja tavoitteiden ja toimenpiteiden laatimiseksi, joskin se toimii myös kartoittavana työkaluna (Lipiäinen 2000, 46-47; Meristö ym. 2007, 10).

SWOT-analyysissä S merkitsee vahvuuksia (strengths), W heikkouksia (weaknesses), O mahdollisuuksia (opportunities) ja T uhkia (threats) (Meristö ym. 2007, 13). Organisaation vahvuudet auttavat tavoitteiden saavuttamisessa ja heikkoudet ovat tavoitteiden saavuttamiselle haitallisia. Mahdollisuudet ja uhat ovat ulkoisia tekijöitä, jotka myös vaikuttavat tavoitteiden saavuttamiseen. Ulkoiset tekijät kuten muuttuvat tekniikat, vallalla olevat trendit ja hallituspolitiikat luovat mahdollisuuksia. Organisaation sisäiset vahvuudet ja heikkoudet ovat tunnistettavissa SWOT-analyysin avulla. Sen avulla voidaan päätellä organisaation sisäiset kyvyt vastata ulkoisiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. (Meristö ym. 2007, 13; Linnanen ym. 1994, 73.)

Taulukko 1. SWOT- nelikenttä (Meristöä ym. 2007, 13 ja Lipiäistä 2000, 46 mukailleen).

Vahvuudet (S) - sisäiset	Heikkoudet (W) - sisäiset
Mahdollisuudet (O) - ulkoiset	Uhat (T) - ulkoiset

SWOT-analyysi on apuväline strategiseen suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin (Sipilä 2005, 6). SWOT-analyysiä käytetään yleensä yrityksissä määrittäessä yrityksen ja sen toimintaympäristön muutostekijöitä (Meristö ym. 2007, 12). SWOT-analyysi on strateginen työkalu, jota voi käyttää myös esimerkiksi yhteisön, ei siis pelkästään yrityksen, arvioimisessa ja kehittämisessä (Lipiäinen 2000, 47). SWOT-analyysiä on käytetty myös pääkaupunkiseudun kaupunginosien analyyseissä (Sipilä 2005, 6-7). Tässä tutkimuksessa olen käyttänyt SWOT-analyysiä apuvälineenä tutkiessa liikuntamatkailun uhkia ja mahdollisuuksia organisaatioiden näkökulmasta. Haastatteluissa keskityttiin liikuntamatkailun ja organisaatioiden liikuntamatkailupalveluiden uhkien ja mahdollisuuksien kartoittamiseen. Liikuntamatkailun tulevaisuutta pohdittiin kokonaisvaltaisemmin. Kolme neljästä haastateltavasta edusti yritystä, yksi työskenteli alueellisessa matkailuorganisaatiossa. Tutkin myös liikuntamatkailun uhkia ja mahdollisuuksia alan kirjallisuuteen peilaten.

SWOT-analyysi on vasta ensiaskel strategisessa suunnittelussa. SWOT-analyysin jälkeen yritys voi ryhtyä jatkotoimenpiteisiin tavoittaakseen ennalta määritetyt yrityksen vision ja tavoitteet. (Meristö ym. 2007, 12-13.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan liikuntamatkailun mahdollisuuksia ja uhkia erityisesti neljässä organisaatiossa. Liikuntamatkailun vahvuuksia ja heikkouksia ei tarkemmin käsitellä. Tutkimuksesta voisi olla hyötyä matkailupalveluja tuottaville organisaatioille, sillä tutkimus kartoitti laajasti matkailun ja liikuntamatkailun uhkia ja mahdollisuuksia. Tutkimuksen kohteena olivat organisaatioiden liikuntamatkailupalvelut, eivät organisaatiot itsessään.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ, -MENETELMÄT, -AINEISTO JA -ANALYYSI

Tässä luvussa esittelen tutkimuksen tehtävät ja tutkimuskysymykset. Esittelen myös käyttämäni tutkimusmenetelmät ja haastateltavat eli tutkimusaineiston. Kerron lisäksi pääpiirteet tutkimuksen toteutuksesta ja sen etenemisestä.

3.1 Tutkimustehtävä

Tutkimus sijoittuu liikuntasosiologian tieteenalaan ja tutkimuksen aiheena on liikuntamatkailu. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää mitä haasteita tulevaisuus asettaa matkailulle ja liikuntamatkailulle. Tutkin myös liikuntamatkailun tulevaisuuden mahdollisuuksia. Lisäksi pyrin välittämään selkeän kuvan liikuntamatkailun tutkimuksen tämänhetkisestä suuntauksesta, tilasta ja tavoitteista.

Tutkimustehtävänä on tutkia liikuntamatkailua järjestävien organisaatioiden edustajien käsityksiä liikuntamatkailusta, sekä heidän arvioitaan tulevaisuuden asettamista haasteista ja mahdollisuuksista liikuntamatkailuun ja heidän alansa toimintaan. Haastateltavina oli neljä erilaista liikuntamatkailupalvelujen tuottajaa, joilta sain neljä erilaista näkökulmaa tutkittuihin asioihin. Haastattelujen kautta esille tulee liikuntamatkailupalveluja tarjoavien yritysten ja organisaatioiden näkökulmia siitä, minkälaisena liikuntamatkailun tulevaisuus koetaan, mitä haasteita ja mahdollisuuksia on ja miten tulevaisuuteen on varauduttu, jos lainkaan. Vertaan tutkimustuloksia tutkimuskirjallisuudesta esiin tulleisiin asioihin ja pohdin mitkä ovat liikuntamatkailua uhkaavia tekijöitä.

Tutkimuskysymykset:

- 1) Mitä liikuntamatkailulla tarkoitetaan ja miten liikuntamatkailupalvelujen tuottajat ymmärtävät käsitteen liikuntamatkailu?
- 2) Mitä uhkia liikuntamatkailulla on liikuntamatkailupalvelujen tuottajien näkökulmasta?
- 3) Millaisia mahdollisuuksia liikuntamatkailulla on liikuntamatkailupalvelujen tuottajien näkökulmasta?

3.2 Tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus

Ensimmäiset lähteeni olivat akateemiset artikkelit ja kirjallisuus, jota kautta pystyin perehtymään aiheeseeni parhaiten. Etsin kirjallisuudesta tietoa mitä on liikuntamatkailu, missä mennään liikuntamatkailun tutkimuksessa sekä mitä haasteita, uhkia ja mahdollisuuksia liikuntamatkailussa ja matkailussa on tulevaisuudessa.

Tutkimuksen empiirisenä aineistona ovat tekemäni haastattelut liikuntamatkailua järjestäville organisaatioille. Paremmun kuvan liikuntamatkailun nykytilasta ja alaan vaikuttavista uhkatekijöistä ja mahdollisuuksista sain keräämällä tietoa alan asiantuntijoilta ja liikuntamatkailualan parissa työskenteleviltä. Samalla voin perehtyä paremmin siihen, miten käsite liikuntamatkailu ymmärretään ja mitä kaikkea se pitää sisällään vai onko koko käsite kenties täysin hämärän peitossa. Paras vaihtoehto tutkimusmetodiksi olivat haastattelut ja tarkemmin teemahaastattelut. Haastattelussa pystyin tarvittaessa tarkentamaan kysymyksiä ja pääsin pureutumaan riittävän syvälle aiheeseen ja tutkimustehtävään.

3.2.1 Kvalitatiivinen tutkimus

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Yleisesti on todettu, että kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään ennemminkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita, kuin todentamaan olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 1993, 152.)

Kvalitatiivisen tutkimuksen tyypillisiin piirteisiin kuuluu aineiston kokoaminen luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa tutkimuksen ollessa luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Ihmistä suositaan tiedon keruun välineenä ja tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysia, jolloin tutkijan tehtävänä on paljastaa odottamattomia seikkoja. Muita tyypillisiä kvalitatiivisen tutkimuksen piirteitä ovat sellaisten metodien käyttö, jossa tutkittavan ”ääni” ja näkökulmat pääsevät esille ja kaikkia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaan. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti eikä satunnaisotoksella ja tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. (emt, 155.) Itselleni tällainen

tutkimustapa sopi erittäin hyvin. Tutkimussuunnitelmaa pohtiessa en ollut vielä hahmottanut tarkkaa kuvaa siitä, mitä oikeastaan etsin tai mihin hain vastauksia, vaikka aihepiiri ja tutkimuksen idea olikin selvillä. Tietynlainen seikkailumatka tutkimukseen kiinnosti ja tutkimus tarkentui haastattelujen edetessä.

Haastattelujen pohjana oli harkinnanvaraisesti valittujen kohteiden soveltuvuus tutkimukseen. Valitsin haastateltavat tietoisesti eri liikuntamatkailun aloilta, jolloin sain näkökulmia eri liikuntamatkailumuotoja edustavilta henkilöiltä. Pyrin saamaan jokaiselta haastateltavalta kattavasti vastauksia tutkimusongelmiin laatimieni kysymysten kautta. Aineistonkeruumenetelmänä oli siten aiheen kannalta keskeisten asiantuntijoiden harkittu valinta, jolloin idea on keskittyä pieneen määrään tapauksia.

Laadullisessa tutkimuksessa tulee rajoittaa aineiston määrää, ja haastatteluissa käsitellään lähinnä tutkittavia asioita. Tutkimuksen teemat käsitellään suurimmaksi osaksi vasta analyysivaiheessa, tarkastellen aineistoa tietyistä teoreettis-metodologisesti määritellyistä näkökulmista. (Alasuutari 1999, 51.) Haastatellessa tuli helposti kysytyä myös tutkimuksen ja tutkimusteemojen kannalta epäolennaisia asioita. Tämä ei kuitenkaan haitannut, sillä tutkimuksen kannalta turhat kysymykset ja vastaukset oli helppo jättää haastattelujen purkuvaiheessa käsittelemättä.

3.2.2 Tutkimusmenetelmänä teemahaastattelu

Haastattelu tutkimustarkoituksessa on systemaattisen tiedonkeruun muoto. Sen avulla pyritään saamaan mahdollisimman luotettavia ja päteviä tietoja. Tutkimushaastattelut voidaan jakaa strukturoituun haastatteluun, joka on tunnettu myös nimellä lomakehaastattelu, puolistrukturoituun haastatteluun eli teemahaastatteluun ja avoimeen haastatteluun strukturoidun haastattelun vastakohtana. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 194-196.)

Haastattelussa on kyse keskustelusta, jolla on ennalta määrätty tarkoitus - informaation kerääminen. Haastattelussa sekä haastateltava että haastattelija vaikuttavat toisiinsa ja tilanteessa on aina kyse myös asenteista, tunteista, ajatuksista, tiedoista ja mielipiteistä. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 42.) Pyrin pysymään haastattelujen aikana mahdollisimman neutraalina tuomatta omia mielipiteitä esiin. Se oli ajoittain haasteellista, sillä

haastattelutilanne muodostui helposti epäluonnolliseksi, jos en kommentoinut vastauksia lainkaan. Liika myötäily tai vastausten kommentoiminen olisi kuitenkin saattanut vaikuttaa haastattelun tuloksiin. Tuntui, että haastateltavia tuli kannustaa ottamalla jollain tavoin osaa keskusteluun tai vähintään mukailemalla vastauksia esimerkiksi nyökyttelemällä. Pelkkä kysymysten monotoninen esittäminen tuskin olisi pitänyt kiinnostusta yllä.

Teemahaastattelun suunnittelussa on olennaista teema-alueiden määrittely, ei niinkään yksityiskohtaisten kysymysten suunnittelu. Vasta haastattelutilanteessa teema-alueet muodostetaan kysymyksiksi. Suunnitellessa haastattelurunkoa, on syytä selvittää itselleen onko tavoitteena selvittää tosiasiallisia vai arvostustyyppisiä seikkoja. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 41, 45.) Suunnittelin kysymyksiä melko yksityiskohtaisesti. Tavoitteenani oli selvittää sekä tosiasiallisia seikkoja haastateltavasta organisaatiosta ja toiminnan luonteesta, sekä arvostustyyppisempiä seikkoja haastateltavien näkemyksistä ja mielipiteistä tutkittavana oleviin aiheisiin. Haastattelusuunnitelma toimi loistavana apuna, jotta saatiin käsiteltyä kaikki teema-alueiden sisällä käytävät asiat ja esitettyä jokaiselle haastateltavalle samat kysymykset.

Haastattelun tulokseen vaikuttaa myös haastateltavan motivaatio ja kiinnostus. Haastattelijan tehtävänä on tehdä haastattelutilanteesta riittävän miellyttävä ja palkitseva. Haastattelupyynnönä tehdessä on herätettävä haastateltavan kiinnostus ja koko haastattelun ajan on kiinnostus pidettävä yllä. Haastattelua aloittaessa tulee haastateltavan kiinnostusta vahvistaa. (emt, 45-46.) Hankkiessani haastateltavia, pyrin esittämään asiani selkeästi ja ytimekkäästi. Haastateltavat olivat pääosin myöntäväisiä ja kiinnostuneita osallistumaan. Kielteisiä vastauksia haastattelupyynnöihin tuli muutama kiireeseen vedoten.

Teemahaastattelussa on myös syytä pohtia, haluaako haastateltavasta muutakin tietoa kuin hän kertoo. Haastateltava voi esimerkiksi peitellä tietoa, joten haastateltavaa kannattaa arvioida tätä silmällä pitäen. Haastateltavista voi kirjoittaa lyhyen kuvauksen. Jos haastateltava ei kerro kaikkea, voi se vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. Yleensä haastattelijan kyvyt onkia olennaiset tiedot totuusperäisesti esille vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. (emt, 50-51.) Haastatteluissa pyrin keskittymään haastattelun sujuvuuteen ja asioiden läpikäymiseen järjestelmällisesti. Haastattelujen

aikana en erityisemmin kiinnittänyt huomiota siihen, peittelikö haastateltava jotain tietoa. Huomasin että joihinkin kysymyksiin haastateltava ei halunnut vastata kovin suorasti. Kyseessä olivat henkilökohtaisemmat kysymykset esimerkiksi haastateltavan matkoista, jotka eivät vaikuttaneet tutkimuksen tuloksiin merkittävästi. Kirjoitin heti haastattelujen jälkeen lyhyet kuvaukset haastatteluista pohtien miten haastattelu yleisesti ottaen sujui, oliko haastateltava motivoitunut ja olivatko vastaukset luotettavia.

Haastateltavia valittaessa on syytä pohtia mitä aiotaan tutkia, keneltä tietoja kannattaa hankkia ja miksi tietoja tarvitaan (Hirsjärvi & Hurme 2008, 58). Tämä auttoi itseänikin pohtimaan, minkälaisia yrityksiä tutkimukseen haluaisin. Suomessa liikuntamatkailua tarjoavia yrityksiä ovat esimerkiksi kylpylät, urheiluopistot ja liikuntalomia tai -retkiä tarjoavat matkailuyritykset. Päätin lähteä etsimään sopivia yrityksiä tähän tutkimukseen kylpylöistä ja yleisesti matkailualan yrityksistä Helsingin ja Turun alueelta. Tarkoitus oli löytää liikuntamatkailupalvelujen tuottajia kattavasti eri liikuntamatkailualoilta.

Asettamieni aikarajojen vuoksi päätin pysyä suurin piirtein lähiseudulla, sillä haastattelua varten matkustaminen pidemmälle ei välttämättä olisi hyötysuhteeltaan riittävä, eikä olisi onnistunut kovin helposti. Potentiaalisia haastateltavia yrityksiä löytyi lopulta riittävästi ja aloin ottamaan yhteyttä yrityksiin. Seuraava askel olikin miettiä tarkemmin ketä tai keitä haluaisin yrityksen sisällä haastatella. Tulisiko kyseeseen yrityksen johtoporras, henkilökunta vai kenties esimiesasemassa oleva henkilö. (Vrt. emt, 59.) Haastateltaviksi henkilöiksi halusin sellaisia organisaation työntekijöitä, jotka työskentelivät tiiviisti organisaation liikuntamatkailupalvelujen parissa. Olennaista oli myös se, että haastateltava oli työskennellyt liikuntamatkailun tai matkailun parissa jo pitkään.

3.3 Haastatteluaineisto

Haastateltaviksi sain erilaisia liikuntamatkailupalveluorganisaatioiden työntekijöitä. Organisaatiot edustavat kukin jotakin liikuntamatkailun muotoa. Kuten jäljempänä seuraavassa liikuntamatkailua esittelevässä luvussa käy ilmi, ei liikuntamatkailu käsitteenä ole yksiselitteinen. Jo pelkästään matkailu pitää sisällään esimerkiksi työmatkailun ja lomamatkailun, luonto- ja liikuntamatkailun sekä risteilymatkailun. Liikuntamatkailuksi taas voidaan monissa yhteyksissä mieltää liikuntaa sisältävä

seikkailumatkailu, luontomatkailu tai golfmatkailu (esim. Verhelä & Lackman 2003). Liikuntamatkailun määrittelyjä esittelen tarkemmin myöhemmin ja tulos-osiossa pureudun tarkemmin liikuntamatkailun käsitteen monimuotoisuuteen ja sen määrittelyjen ongelmiin.

Haastateltaviksi tähän tutkimukseen sain työntekijät liikuntatapahtumamatkailua järjestävästä matkatoimistosta, pyöräilymatkoja järjestävästä alueellisesta matkailuorganisaatiosta, kylpylämatkailua järjestävästä kylpylästä sekä laskettelu-, vaellus- ja surffausmatkailua järjestävästä elämysmatkailuyrityksestä. Halusin haastatteluihin erilaisia organisaatioita erilaisten näkökulmien sekä vertailun vuoksi. Kukin haastateltava edustaa erityyppistä liikuntamatkailua. Kuten tuloksista myöhemmin käy ilmi, on eri liikuntamatkailumuodon edustajilla eriäviä käsityksiä sekä liikuntamatkailusta että tulevaisuuden uhkatekijöistä, joskin osittain myös samankaltaisia. Tutkimukseen oli olennaista saada erilaisia organisaatioita näkökulmien laajuuden varmistamiseksi. Haastateltavat on esitelty seuraavaksi ja heiltä on saatu lupa käyttää itse organisaation tai yrityksen nimeä sellaisenaan. Haastattelut tein vuoden 2009 alussa tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana.

3.3.1. Event Travel Oy, urheilutapahtumamatkailu

Ensimmäisenä haastateltavana oli pääasiassa ulkomaille urheilutapahtumiin matkoja järjestävän pienen yrityksen, Event Travel Oy:n, myyntipäällikkö. Yrityksen myyntipäällikkönä hän oli toiminut puolitoista vuotta. Haastateltava on koulutukseltaan kulttuuriohjaaja, mutta matkailualan kokemusta hänellä on yli kymmenen vuoden ajalta. Kulttuuriohjaajan töitä hän oli tehnyt vain jonkin aikaa. Sekä työn puolesta että lomalle matkustamista hänelle kertyy vuodessa useita kertoja. Yritys on perustettu 12 vuotta sitten itsenäisenä yrityksenä, mutta se liittyi vuoden 2008 alusta osaksi ruotsalaista Steve Perryman Sport Travel Companya. Event Travel Finland kuuluu ruotsalaiseen Steve Perryman Sport Travel konserniin.

Ruotsissa yhtiöllä on noin 20 työntekijää, Norjassa neljä tai viisi ja Suomen yrityksessä kahdeksan työntekijää. Myös Englannissa työskentelee yksi henkilö osana Steve Perryman Travel Companya. Event Travel järjestää matkoja pääasiassa urheilutapahtumiin kuten formulakisoihin, jalkapallo-otteluihin ja jääkiekkoturnauksiin.

Lisäksi tarjolla on golfmatkoja, elämysmatkoja esimerkiksi kylpylöihin ja uusimpana myös konserttimatkoja. Viimeksi mainitut matkat muodostavat kuitenkin hyvin pienen osan kokonaismatkojen määrästä. Huomioitavaa on, että matkat suuntautuvat ainoastaan ulkomaille. Matkojen kohderyhminä ovat lähinnä yritykset, jotka vievät työntekijöitään ja asiakkaitaan matkoille. Yrityksen matkat ovat haastatellun mukaan elämys- tai tapahtumamatkailua.

3.3.2. Turku Touring, pyöräilymatkailu

Toisena haastattelin pyöräilymatkoja saaristoon ja Ahvenanmaalle järjestävää Varsinais-Suomen alueellisen matkailumarkkinointiorganisaation, Turku Touringin, projektipäällikköä. Turku Touring on perustettu vuonna 1997, kun yhdistettiin Turun kaupungin matkailutoimisto ja Varsinais-Suomen matkailuyhdistys. Pyöräilymatkailu on ollut osana matkailuorganisaation toimintaa vuodesta 1996 ja se on aloitettu silloisen Turunmaan seutu ry:n toimesta. Pyöräilymatkat ovat pieni, mutta hyvin merkittävä osa Turku Touringin matkailupalveluita.

Turku Touring tarjoaa kahta eri pyöräilymatkaa; neljän ja kuuden yön matkapakettia. Turku Touring järjestää myös räätälöityjä matkoja kysynnän ja tarpeen mukaan ja hoitaa myös Saaristo-matkailuun erikoistuneen matkatoimisto Pelagon matkat sen lopetettua toimintansa vuoden 2009 alussa. Turku Touring järjestää monenlaisia ryhmämatkoja ja toimii Turun ja Varsinais-Suomen matkailuinfopisteenä. Pyöräilymatkoja käyttävät haastateltavan mukaan lähinnä perheet, joilla on teini-ikäisiä lapsia, sekä keski-ikäiset naiset. Naiset myös käyttävät palveluita luultavasti miehiä enemmän. Pyöräilymatkoja ei markkinoida muilla tavoin kuin Turku Touringin internetsivujen kautta. Haastateltava koki pyöräilymatkojen olevan enemmän luonto- kuin liikuntamatkailua. Liikunta tulee pyöräilymatkalla ikään kuin kaupan päälle.

Haastattelemani nainen on toiminut yli 10 vuotta Turku Touringin projektipäällikkönä ja on tällä hetkellä ainoana matkasuunnittelijana järjestämässä ja hoitamassa pyöräilymatkoja. Matkailualan kokemusta haastatellulla on yli 30 vuoden ajalta ja koulutukseltaan hän on ylioppilasmerkonomi. Pyöräily on aina ollut hänen sydäntään lähellä. Matkoja kertyy vuodessa ainakin yksi - jokavuotinen hiihtomatka Lappiin. Haastateltava pyöräilee aktiivisesti ja on pyöräillyt myös Turun saaristossa.

3.3.3. Elämymatkat Oy, elämymatkailu

Elämymatkat on pääasiassa laskettelumatkoja ulkomaille järjestävä pieni yritys. Yritys on perustettu 15 vuotta sitten, jolloin se aloitti toimintansa järjestämällä bussimatkoja Alpeille laskettelemaan. Laskettelukohteita on nykyään Sveitsissä, Ranskassa, Itävallassa, Bulgariassa, Japanissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Kiireisin sesonkiaika on tammikuusta maaliskuuhun. Kesäisin yritys järjestää vaelluksia Alpeille, laskettelumatkoja Norjaan ja surffausmatkoja Portugaliin. Valmiiden matkapakettien lisäksi yritys järjestää tarvittaessa myös räätälöityjä matkoja.

Yritys on pieni. Siihen kuuluu Sveitsissä asuva toimitusjohtaja, sekä Suomessa kirjanpitäjä ja kaksi toimistotyöntekijää. Lisäksi yrityksellä on sesonkiluonteisesti matkaoppaita kohteissa. Haastateltava kuvaili matkoja sekä liikunta-, seikkailu- että elämymatkoiksi. Yrityksellä on runsaasti kanta-asiakkaita, jotka tietävät saavansa hyvää palvelua. Yritys tarjoaa mieleenpainuvia elämyksiä kilpailukykyiseen hintaan. Mahdollisuus räätälöidä matkoja asiakkaiden tarpeiden mukaan ja niin sanotut turvallisesti toteutetut kovat laskut ovat yrityksen kilpailuvaltteja. Asiakkaat ovat suurimmaksi osaksi tuttuja kanta-asiakkaita ja hieman tavallista kokeneempia laskettelijoita. Asiakkaat lähtevät matkalle nimenomaan laskettelemaan liikunta ja laskeminen päätarkoituksenaan, eivätkä vain pitämään hauskaa.

Haastateltavalla on matkailun liikkeenjohdon AMK-koulutus sekä kokemusta työskentelystä matkailualalla noin viisi vuotta. Elämymatkat Oy:ssä hänen ammattinimikkeensä on matkatoimistovirkailija. Hän matkustaa useita kertoja vuodessa omatoimisesti ja usein lyhyiksi ajanjaksoiksi. Haastateltava on ollut töissä Elämymatkoilla noin vuoden ja sitä ennen hän on työskennellyt Tampereen lentokentällä, ulkomailla ja Lapin hiihtokeskuksissa. Työtehtävät Elämymatkoilla pitävät sisällään ”kaikkea”; matkojen myyntiä ja suunnittelua sekä lentolippujen varausta, kirjoitusta ja laskutusta.

Haastateltavalla oli sekä koulutus että monen vuoden kokemus matkailualalta. Vaikka haastateltava ei ollutkaan työskennellyt kyseisessä yrityksessä pitkään, myös

matkustaneisuus lisäsi haastateltavan luotettavuutta ja tietoutta matkailusta ja matkustamisesta.

3.3.4. Naantalin kylpylä Oy, kylpylämatkailu

Naantalin kylpylä on Ruissalon Kylpylän lisäksi toinen Sunborn Sagan omistuksessa olevista kylpylöistä. Molemmat kylpylät ovat osa Sunborn Groupia. Koko konsernissa on töissä 700–800 henkilöä ja Naantalin Kylpylässä noin 250 henkilöä.

Naantalin Kylpylä on perustettu vuonna 1984 perheyriyksenä ja se rakennettiin varta vasten kylpylä- ja kuntoutustoimintaa varten. 1990-luvun alussa puolet maanpäällisestä rakennuksesta laajennettiin ja 2000-luvun taitteessa kuvaan tuli mukaan laiva, joka toimii hotellina. Suurin käyttäjäryhmä on kokousvieraat, joista osa myös yöpyy hotellissa. Lisäksi suuria ryhmiä ovat kotimaiset ja ulkomaiset lomavieraat sekä terveys- ja kylpylämatkailijat, joista osa on kuntoutuksessa. Asiakkaista 15 - 18 prosenttia on tullut kylpylään kuntoutusta varten ja yhteensä talossa on asiakkaita noin 100 000 vuodessa.

Naantalin Kylpylän palveluihin kuuluvat hotelli-, ravintola- ja kokouspalvelut, virkistys- ja hemmotteluhoidot, kuntoutus, kylpylä ja kuntosali. Kylpylän palveluihin liittyvän matkailun haastateltava sanoi olevan lähinnä wellnessmatkailua. Liikunta on merkittävä osa hotellivieraiden viipymistä. Lomavieraille on tarjolla aktiviteetteja, kuten kuntosalipalveluita, joita myös päiväkävijät voivat käyttää. Päivävieraille on tarjolla virkistyshoitoja kuten kuntotestausta, ohjattua vesiliikuntaa, kauneushoitoja, klassista hierontaa, ylellisiä kylpylähoitoja sekä erilaisia vartalokääreitä ja -hoitoja. Naantalin Kylpylä ja koko kaupunki jo itsessään on matkailukohde.

Haastateltava on ollut konsernin palveluksessa vuodesta 1981 eri tehtävissä. Tällä hetkellä hän toimii Naantalin kylpylässä terveyspalvelupäällikkönä. Aiemmin haastateltava on työskennellyt sairaala- ja terveyskeskusympäristöissä. Hänellä on fysioterapeutin peruskoulutus ja johtamistaidon erikoistumisopinnot. Haastateltava on matkustanut jonkin verran ympäri Suomea liikunnallisten harrastusten merkeissä. Haastateltavalla on pitkäaikainen työhistoria kyseisessä organisaatiossa ja vielä pidempi hyvinvointi- ja terveysalalla.

3.4 Haastatteluaineiston analyysi

Tutkimustehtävänä oli tutkia liikuntamatkailun tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä uhkia. Tutkimus eteni eritellen haastatteluaineistosta ensisijaisesti liikuntamatkailun tulevaisuuden uhat ja mahdollisuudet sekä käsitykset liikuntamatkailusta. Analyysi tapahtui teemoittelun avulla ja vastausten ryhmittelyn kautta. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistonkeruu, analyysi ja tulkinta tapahtuvat limittäin (Räsänen ym. 2005, 93). Aineistoa kerätessäni, eli haastatteluja tehdessäni, huomasin, että haastattelurungossa oli puutteita. Samalla kun tulkitsin vastauksia, muokkasin mielessäni haastattelurunkoa ja pohdin epäkohtia ja niiden poistamista. Siten aineistonkeruun aikana tein jo muutoksia analysoituani saamiani vastauksia haastattelun aikana. Pyrin tulkitsemaan vastauksia aina mahdollisimman objektiivisesti.

Kvalitatiivisessa analyysissä havaintoja pyritään yhdistämään etsimällä yhteisiä piirteitä, mutta tavoitteena ei ole määritellä tyyppitapauksia tai etsiä keskivertoa. Laadullisessa tutkimuksessa olennaista on ymmärtää, että jokainen yksilö on ainutkertainen ja eroaa varmasti toisistaan. Erotteluja ja tyyppittelyjä ei välttämättä kannatakaan kovin herkästi laadullisessa analyysissä tehdä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa varsinainen haastatteluaineiston analyysi tapahtuu jäsentämällä litteroitua tekstiä. Aineistosta voidaan etsiä teemoja tai se voidaan eritellä haastateltavien mukaan. (emt, 42–43, 91.)

Haastattelujen analyysissä lähdin liikkeelle aineiston muuttamisesta kirjalliseen muotoon eli haastattelujen litteroinnista. Litterointi oli helppoa, sillä käytössäni haastatteluissa oli ollut digitaalinen nauhuri, joka toimi moitteettomasti - myös haastatteluja purkaessani. Litteroituani haastattelut ryhmittelin haastattelujen vastaukset samojen teemojen alle. Aihealueet olivat taustatiedot haastateltavasta; taustatiedot organisaatiosta sekä organisaation liikuntamatkailupalvelut; organisaation ja alan tulevaisuusnäkyvät; organisaation tulevaisuuden uhat ja haasteet; organisaation tulevaisuuden mahdollisuudet ja viimeiseksi liikuntamatkailukäsitteen määrittely ja ymmärtäminen. Kysyin lisäksi miten organisaation liikuntamatkailupalvelut sijoittuvat liikuntamatkailun kenttään tai mielletäänkö organisaation palvelut lainkaan

liikuntamatkailuksi. Tulevaisuuden uhat - osion teemoiksi muodostuivat analyysin teon aikana vielä erikseen talous, luonto ja ympäristö sekä sosio-kulttuuriset tekijät.

Ennen vastausten lopullista ryhmittelyä analyysia varten tarkastelin litteroimiani haastatteluja ja tarkensin tutkimustehtävääni. Havaittiin, että en ollut kysynyt kaikilta haastateltavilta samoja asioita ja pyysin haastateltavilta vielä sähköpostitse täydennystä, jotta haastattelut olisivat keskenään vertailukelpoisia ja kaikilta olisi kysyty samat asiat. Saatuaani vastaukset jatkoin aineiston analysointia. Tässä tutkimuksessa haastateltavia oli vain neljä, joten vastauksista ei voi tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Laadullisessa analyysissa aineisto on kokonaisuus, eivätkä tilastolliset todennäköisyydet kelpaa johtolangoiksi aineistoa tulkittaessa. Mahdolliset poikkeavuudet tarkasteltavissa havainnoissa suhteutetaan kokonaisuuteen, eikä niitä jätetä huomiotta. Kvantitatiivisessa analyysissa taas poikkeus yleisestä havaitusta säännöstä sallitaan. (Alasuutari 1999, 38.) Tarkastelin aineistoa haastattelukohtaisesti ja ikään kuin neljää eri tapausta tarkastellen. Tutkimuksessani ei ollut tarkoituskaan tehdä monta haastattelua. Ideana ei siis ollut aineiston saturaation saavuttaminen, vaan tarkka katsaus tutkimieni liikuntamatkailuorganisaatioiden näkemyksiin samasta aihealueesta. Samojen asioiden esiintulo tai toisistaan poikkeavuudet ovat kuitenkin vertailukelpoisia tutkimuskirjallisuuden ja liikuntamatkailukäsitteiden kanssa. Viimeisessä tutkimuksen vaiheessa pyrin kriittisesti tarkastelemaan aineistoa ja tutkimuskirjallisuutta ja näin tekemään johtopäätöksiä ja tulkintoja tutkimuskysymyksiin vastaten.

Haastattelujen analyysia ja vertailua vaikeutti aluksi se, etteivät kaikki haastattelut edenneet täysin samassa järjestyksessä. Tämä on tyypillistä teemahaastattelututkimukselle, jossa haastateltava saattaa vastata jonkin toisen teema-alueen kysymykseen jo aiemmin tai muutoin sivuta jotain toista teemaa. Kaikki aihealueet tuli käytyä läpi, mutta kuten aiemmin mainitsin, muutamaan kysymykseen pyysin jälkeempään täydennystä sähköpostin välityksellä. Haastateltavat saivat myös samalla käydä haastattelun läpi ja tarvittaessa tarkentaa vastauksiaan. Litteroitujen haastattelujen ryhmittelyyn meni aikaa, sillä halusin tehdä sen huolellisesti. Pääosin se oli kuitenkin melko helppoa. Vastausten ryhmittelyn jälkeen vertailu ja haastattelujen analysointi oli huomattavasti helpompaa.

Aineistosta saatavia havaintoja tarkastellaan aina tietystä näkökulmasta - tuo näkökulma on teoreettinen viitekehys. Tarkoitus on myös aina mennä havaintojen ”taakse”, sillä havaintoja ei tule itsessään pitää tuloksina, vaan johtolankoina. (Alasuutari 1999, 78–79.) Tällä tarkoitetaan lähinnä sitä, etteivät kaikki sanotut asiat, vastaukset, ole välttämättä totuuksia ja tuloksia sellaisenaan. En kokenut tärkeäksi tarkastella tai havainnoida kovin tarkasti ”piilotettuja” tietoja, sillä kysymykset eivät olleet henkilökohtaisia eivätkä vastaukset vaarantaisi yritystä tai organisaatiota. Havaintojeni perusteella uskon, että haastateltavat vastasivat totuudenmukaisesti ja tietoja peittelemättä. Kiinnitin huomiota muun muassa siihen, kuinka motivoituneita haastateltavat olivat ja kuinka kattavia vastauksia he pyrkivät antamaan. Tutkimuksen viitekehys on esitelty luvussa kaksi. Tutkimuksen viitekehys eli SWOT-analyysi toimii apuvälineenä haastattelujen analyysissä.

4 MATKAILU JA LIIKUNTAMATKAILU

4.1 Matkailun määritelmiä

Matkailua voi sanoa esiintyneen niin pitkään kuin ihmisiä on ollut olemassa, sillä ihmisellä on aina ollut halu ja tarve liikkumiseen. Tämä on yksi matkailun syy ja matkailun sanotaan olevan erityisesti vapaa-ajan käyttöön yhdistyvää liikkumista. Muita, oikeastaan matkailuun pakottavia tekijöitä ovat olleet ja ovat yhä esimerkiksi elannon hankkiminen, erilaisten mullistusten alta pakeneminen, sota ja katastrofit. (Kostiainen ym. 2004, 7-8.) Tässä tutkimuksessa matkailu käsitetään vapaa-aikaan liittyväksi matkailuksi.

Matkailun käsite ei ole yksiselitteinen ja sitä on määritelty monin tavoin eri tutkijoiden toimesta. Matkailu kuitenkin liitetään usein selkeästi vapaa-aikaan. Matkailun määrittely riippuu myös näkökulmasta. Taloudellisten määritelmien mukaan matkailu on sekä liiketoimintaa että elinkeino, kun taas teknisten määritelmien mukaan tavoitteena on tutkia matkailijaa ja matkailua tilastointia varten (Vuoristo 2000, 22; Ritchie & Adair 2004, 6). Matkailun käsitteen määrittely riippuu siitä, onko näkökulma kuluttajan vai tuottajan (Ritchie & Adair 2004, 6). Cohenin mukaan (1979, Petrisalon 2001, 18 mukaan), matkailu on samankaltainen käsite, kuin vaikka kaupunki tai uskonto - tuttu kaikille, mutta vaikea määritellä täsmällisesti.

Matkailua voidaan määritellä sen spatiaalisuuden, keston tai tarkoituksen mukaan. Matkailun spatiaalisuudella tarkoitetaan että matkailijan täytyy poistua kotoaan ja jossain vaiheessa palata takaisin. Ajallisesti määriteltynä matkaan tulee liittyä yöpyminen määränpäässä vähintään yhden yön verran. Yleensä matkan kesto jaetaan yli ja alle 24 tuntia viipyviin matkailijoihin. Kolmanneksi yleisin matkailun määritelmien ulottuvuus liittyy matkan tarkoitukseen ja matkalla tapahtuviin aktiviteetteihin. Tähän liittyen on kehitelty erilaisia matkailun alakäsitteitä, kuten ekoturismi tai perinnematkailu. (Weed 2008, 42–43.)

Jotta henkilöä voitiin ensimmäisten matkailun määrittelyjen mukaan kutsua matkailijaksi, oli hänen viivyttävä kohteessa vähintään 24 tuntia. Myöhemmin tähän määrittelyyn lisättiin vaatimus paikan päällä yöpymisestä. Jos kohteessa ei yövytä, on

kyse ekskursionista eli tutustumiskäynnistä tai vierailusta. Matkailussa voi olla kyse kotimaan tai ulkomaan matkailusta. Edellä mainittu määritelmä matkan keston perusteella sopii kumpaankin. Kansainväliset matkailijat (engl.: stay-overs or tourists), viiptyvät vähintään yhden yön kohteessa, joka on heidän normaalin asuinmaansa ulkopuolella. Kansainväliset vierailijat vierailevat kohteessa yöpymättä. Kotimaan matkailija matkustaa omassa kotimaassaan kohteeseen, joka on hänen normaalin kotipaikkansa ulkopuolella ja viiptyy siellä vähintään yhden yön. Kotimaan ekskursionisti tekee samanlaisen matkan kotimaassa, mutta ei viipty yön yli. (Petrisalo 2001, 18.) Standevenin ja de Knopin (1999) mukaan matkailu on tilapäistä liikkumista pidemmälle kuin oman kodin tai työalueen ulkopuolelle sisältäen kokemuksia, joita ei jokapäiväisessä elämässä ole. Kokemukset voivat tapahtua loman osana tai työmatkan yhteydessä. (Standeven & de Knop 1999, 12.)

Tässä työssä perehdyin erityisesti liikuntamatkailuun. En tule tarkemmin perehtymään siihen, minkä pituisia matkoja liikuntamatkailijat tekevät haastatelluissa organisaatioissa. Oletuksena on, että matkailun määritelmä täyttyy ja voidaan puhua yleisesti liikuntamatkailijoista. Kyseessä olevat liikuntamatkailuorganisaatiot tarjoavat suuressa osin matkoja, joihin liittyy yöpyminen. Tarkemmin tutkimuksessa ei huomioida miten kauan organisaatioiden asiakkaat viiptyvät kohteissa.

Matkailu voidaan jakaa erityyppisiin matkailuihin, kuten työ- ja huvimatkailuun (Vuoristo 2000, 22). Matkailuksi ei katsota omassa kunnassa säännöllisesti tapahtuvaa liikkumista työ- ja asuinpaikkakunnan, kodin ja koulun tai muiden vastaavien välillä (Vuoristo 2001, 13). Matkailun käsitteeseen kiinteästi liittyvä turismi on teollistumisen myötä syntynyt ilmiö, joka on alkanut 1800-luvun puolivälissä Englannista. Massaturismi taas on kehittynyt toisen maailmansodan jälkeen ja kyseessä on suurten ihmisjoukkojen matkustus. (Kostiainen ym. 2004, 15.)

Massaturismin jälkeen markkinoille on tullut runsaasti erityyppisiä matkoja ja niitä osataan myös markkinoida potentiaalisille asiakkaille. Matkailukenttä on pirstoutunut viimeisen 10 vuoden aikana ja tarjonta on monipuolistunut. Massatuotannosta on siirrytty yksilöllisempiin valintoihin ja trendeinä nähdään seikkailu-, luonto-, kulttuuri-, hyvinvointi-, elämys- ja makaaberimatkailu. Myös kannustematkailu ja liikuntamatkailu ovat parantaneet asemiaan. Seniorimatkailu on lisääntymään päin ja suurten ikäluokkien

vanheneminen sekä perherakenteiden muutokset asettavat tarvetta uudelleen järjestelyyn sekä matkanjärjestäjien, hotellien että ravintoloiden taholla. (Kostiainen ym. 2004, 294–303.)

Yhtenä matkailutrendinä voi selvästi nähdä myös matkailun vielä koskemattomille alueille. Yksilöllisemmät matkailijat houkuttelevat perässään lisää matkailijoita ja tuloksena voi olla massaturismin kaltaiset haitat kohteelle. Ympäristö ja luonnon koskemattomuus voivat vahingoittua. (emt, 294–303.) Nämä ovat eräitä tulevaisuuden matkailua vahingoittavia tekijöitä ja matkailun uhkakuvia.

4.2 Liikunta

Sekä liikunnalle että matkailulle riittää määrittelyjä (Hinch & Higham 2001, Hinch 2003, 15 mukaan), jotka ovat myös perusteltavissa eri konteksteissa. Koska tässä tutkimuksessa on kyse liikuntamatkailusta, on syytä pohtia ensin käsitettä liikunta. Vaikka yksi ainoa yleispätevä määrittely on epätodennäköinen tai jopa epätoivottu, sekä liikunnan että matkailun parametrien määrittelyssä vallitsee jonkinlainen yhteisymmärrys. (Hinch 2003, 15–16.) Määrittelyä vaikeuttanee kulloinkin kyseessä oleva näkökulma ja myös erot eri kulttuurien ja maanosien välillä.

Kun puhutaan liikunnasta englanninkielisissä teoksissa, voi olla vaikea heti erottaa puhutaanko virkistyksestä liikunnasta vai järjestäytyneestä urheilusta. Englannin kielen sana sport voidaan suomentaa joko liikunnaksi tai urheiluksi (Standeven & De Knop 1999, 7, Vehmaksen 2001, 6 mukaan). Joidenkin kriitikoiden mielestä liikunnan tai urheilun (engl.: sport) kaiken kattava määrittely on mahdotonta, koska se on sosiaalisesti rakentunut aktiviteetti, joka on muuttunut historiallisten aikakausien, yhteisöjen ja kulttuurien mukana. Joidenkin mielestä liikunnalla ja urheilulla on ajattomia piirteitä, kuten tavoitteellisuus, kilpailullisuus ja voittajien ja häviäjien erottelu. On kuitenkin huomattava että liikunta-aktiviteetit voivat olla joko muodollisia kilpailuun liittyviä tai virkistykseksi vapaa-aikaan liittyviä. (Ritchie & Adair 2004, 3–5.) Tässä tutkimuksessa viitatessani englanninkielisiin lähteisiin olen suomentanut sanan ”sport” kontekstin mukaan liikunnaksi tai urheiluksi, useimmiten liikunnaksi. Periaatteessa kaikki urheilu on liikuntaa, muttei välttämättä toisin päin, joten on järkevämpää puhua liikuntamatkailusta kuin urheilumatkailusta.

Standevenin ja de Knopin (1999) mukaan liikunta on vapaasti suomennettuna kokonainen skaala kilpailullisia ja ei-kilpailullisia aktiivisia harrastuksia. Ne sisältävät taitoa, strategiaa tai onnea tai jopa näitä kaikkia. Ihmiset osallistuvat harrastuksiin oman tasonsa mukaisesti joko nautinnon tai harjoittelun takia. Syynä voi olla myös yleisön suosion saavuttaminen erinomaiselle tasolle kasvatetuin suorituksin. (Standeven & de Knop 1999, 12.) Weedin mukaan liikunta voidaan nähdä jonkin muotoisena aktiviteettina, muodollisena tai epämuodollisena, kilpailullisena tai virkistyksekköisenä, tai aktiivisesti tai passiivisesti osallistuen. Liikunnassa on mukana myös muita ihmisiä kilpailijoina tai kanssaosallistujina. Myös aktiviteetteihin, joihin voi osallistua yksin, sisältyy aina jossain muodossa muita. Tämän tyyppinen yksin harrastettava laji voi kuulua johonkin alakulttuuriin ja sitä kautta tuottaa johonkin yhteisöön kuulumisen kokemuksen. (Weed 2008, 16.) Liikuntamatkailusta puhuttaessa liikunta pelinä liitetään normaalisti aktiiviseen matkailukäyttäytymiseen ottamalla osaa liikuntaan. Liikunta kilpailuaktiviteettina taas liitetään useimmin passiiviseen liikuntamatkailuun ja urheilutapahtuman seuraamiseen. (Ritchie & Adair 2004, 5.)

Liikunnan kaikenkattava määrittely lienee edellä mainitun mukaisesti mahdotonta ja esimerkiksi Weedin määrittelyssä liikunta on hyvin laaja käsite. Tässä tutkimuksessa liikunta esiintyy osana matkailua sen ollessa joko matkan pääasiallinen tarkoitus tai sen sivutuote. Pyöräilymatkailusta puhuttaessa liikunta on vähintään osa matkailua, muttei välttämättä sen pääasiallinen tarkoitus. Kylpylämatkailussa liikunta näyttöytyy osana matkaa. Kylpylälomalle lähtiessä ei liikunta välttämättä ole matkailun päätarkoitus. Urheilutapahtumamatkailu on yksi haastattelujen kohteista ja tässä yhteydessä liikunta nähdään kilpailullisena aktiviteettina, johon osallistutaan katsomon puolelta. Liikunnan, tai urheilun, seuraaminen on matkan pääasiallinen tarkoitus. Elämysmatkailussa liikunta on aktiivista osallistumista eri lajeihin ja liikunta on matkan pääasiallinen tarkoitus.

4.3 Liikuntamatkailun määritelmiä

Weedin (2008) mukaan liikuntamatkailun määrittelyjen määrä on lisääntynyt, mutta sen selkeä määrittely käsitteenä on jäänyt vähemmälle (Weed 2008, 15). Standeven & De Knopin mukaan kaikki liikunta-aktiviteettiin liittyvät aktiiviset tai passiiviset muodot, joihin osallistutaan toisinaan tai järjestäytyneellä tavalla, joko ei-kaupallisista tai

kaupallisista syistä ja joihin liittyy matkustaminen pois koti- ja työpaikkakunnalta, on liikuntamatkailua. (Standeven & De Knop 1999, 12.) Weed (2008) kritisoi Standeven & de Knopin määrittelyä, koska siinä ei ole tehty paljon muuta kuin yhdistetty laajasti hyväksytyt liikunnan ja matkailun määritelmät. Hänen mukaansa liikuntamatkailu tulisi määritellä siten, että se on muutakin kuin vain yhdistelmä liikunnan ja matkailun määritelmistä. (Weed 2008, 15.)

Weedin ja Bullin analyysissä liikuntamatkailu paikannetaan yksinkertaisesti sosiaaliseksi, taloudelliseksi ja kulttuuriseksi ilmiöksi (emt, 15). Tällainen analyysi lienee yleispätevä määritelmä, johon vasta-argumenttia on vaikea keksiä. Se ei välttämättä kuitenkaan kerro tarkemmin mitä liikuntamatkailu on ja siten se on ehkä määrittelyksi turhan löyhä.

Liikuntamatkailijat voidaan määritellä joko ”pehmeiksi” tai ”koviksi”. Niin sanotut pehmeät liikuntamatkailijat osallistuvat mieluummin virkistyskategorioihin kuin kilpailullisiin aktiviteetteihin. Niin sanotut kovat liikuntamatkailijat puolestaan osallistuvat kilpailuaktiviteetteihin. (Gammon & Robinson 1998, Ritchie & Adairin 2004, 8-9 mukaan.) Liikuntamatkailu voidaan jakaa kuuteen eri kategoriaan: nähtävyydet, lomakohteet, risteilyt, kiertomatkat, tapahtumat ja seikkailu (Kurtzman 2000, Ritchie & Adairin 2004, 8-9 mukaan). Markkinointi ja -hallintonäkökulmasta katsottuna liikuntamatkailu voidaan jakaa joko liikuntaan osallistumiseen tähtäävään matkailuun tai sen katseluun. (Pitts 1999, Ritchie & Adairin 2004, 8-9 mukaan)

Tässä tutkimuksessa mukana olevat liikuntamatkailupalvelujen tuottajat tarjoavat sekä tapahtumaliikuntamatkailua, että aktiivista liikuntamatkailua. Tässä yhteydessä esittelen vain erilaisia tutkijoiden määritelmiä liikuntamatkailulle. Jäljempänä pohdin tarkemmin miten tutkimuksessa olevat organisaatiot sijoittuvat liikuntamatkailun kenttään ja minkä tyyppistä liikuntamatkailua ne tarjoavat. Seuraavassa kappaleessa kerron tarkemmin liikuntamatkailun jaottelusta ja määrittelystä aktiiviseen, tapahtuma- ja nostalgiseen liikuntamatkailuun.

Taulukko 2. Liikuntamatkailun määrittelyjä

Standeven & De Knop (1999, 12)	Kaikki liikunta-aktiviteettiin liittyvät aktiiviset tai passiiviset muodot, joihin osallistutaan toisinaan tai järjestäytyneellä tavalla joko ei-kaupallisista tai kaupallisista syistä ja joihin liittyy matkustaminen pois koti- ja työpaikkakunnalta, on liikunta-matkailua.
Gibson (1998a, 4)	Vapaa-aikaan perustuvaa matkailua, joka vie henkilöt väliaikaisesti pois heidän kotiyhteisöistään osallistuakseen fyysisiin aktiviteetteihin, katsomaan fyysisiä aktiviteetteja tai kunnioittamaan fyysisiin aktiviteetteihin liittyviä nähtävyyksiä.
Weed & Bull (1997, 5)	Lomat, jotka sisältävät urheilua, joko katsojana tai osallistujana.
Kurtzman (2000, Ritchie & Adair 2004, 8-9 mukaan)	Liikuntamatkailu voidaan jakaa eri kategorioihin: nähtävyyksiin, loma-kohteisiin, risteilyihin, kiertomatkoihin, tapahtumiin ja seikkailuun.

4.3.1 Aktiivista, nostalgista ja tapahtumaliikuntamatkailua

Liikuntamatkailuun liittyy matkustaminen ottamalla osaa liikuntalomaan joko katsojana tai liikkujana. Itse aktiviteetteihin osallistumattomasta liikuntamatkailusta esimerkkinä voi mainita vierailut liikuntatapahtumiin ja urheilumuseoihin ja aktiivisesta liikuntamatkailusta lajiesimerkkeinä sukellus, pyöräily ja golf. Matkan pääsyy voi olla joko liikunta tai matka. (Ritchie & Adair 2004, 8.)

Gibson (2002) jakaa liikuntamatkailun kolmeen kategoriaan: aktiiviseen ja nostalgiseen liikuntamatkailuun sekä tapahtumaliikuntamatkailuun (Gibson 2002, Ritchie & Adairin 2004, 8-9 mukaan). Tämä on ehkä yleisin, ja selkein, jaottelu niissä eri liikuntamatkailuteoksissa, joihin olen tutustunut tämän tutkimuksen teon aikana. Suuret

urheilufestivaalit kuten Olympialaiset ovat esimerkkejä tapahtumaliikuntamatkailusta. Myös laaja skaala pieniä tai suuria tapahtumia kuuluu tähän ryhmään. Muista kategorioista erottava tekijä on se, että fokus on tässä liikuntamatkailun muodossa katsojissa. (Gibson 2006, 12–13.)

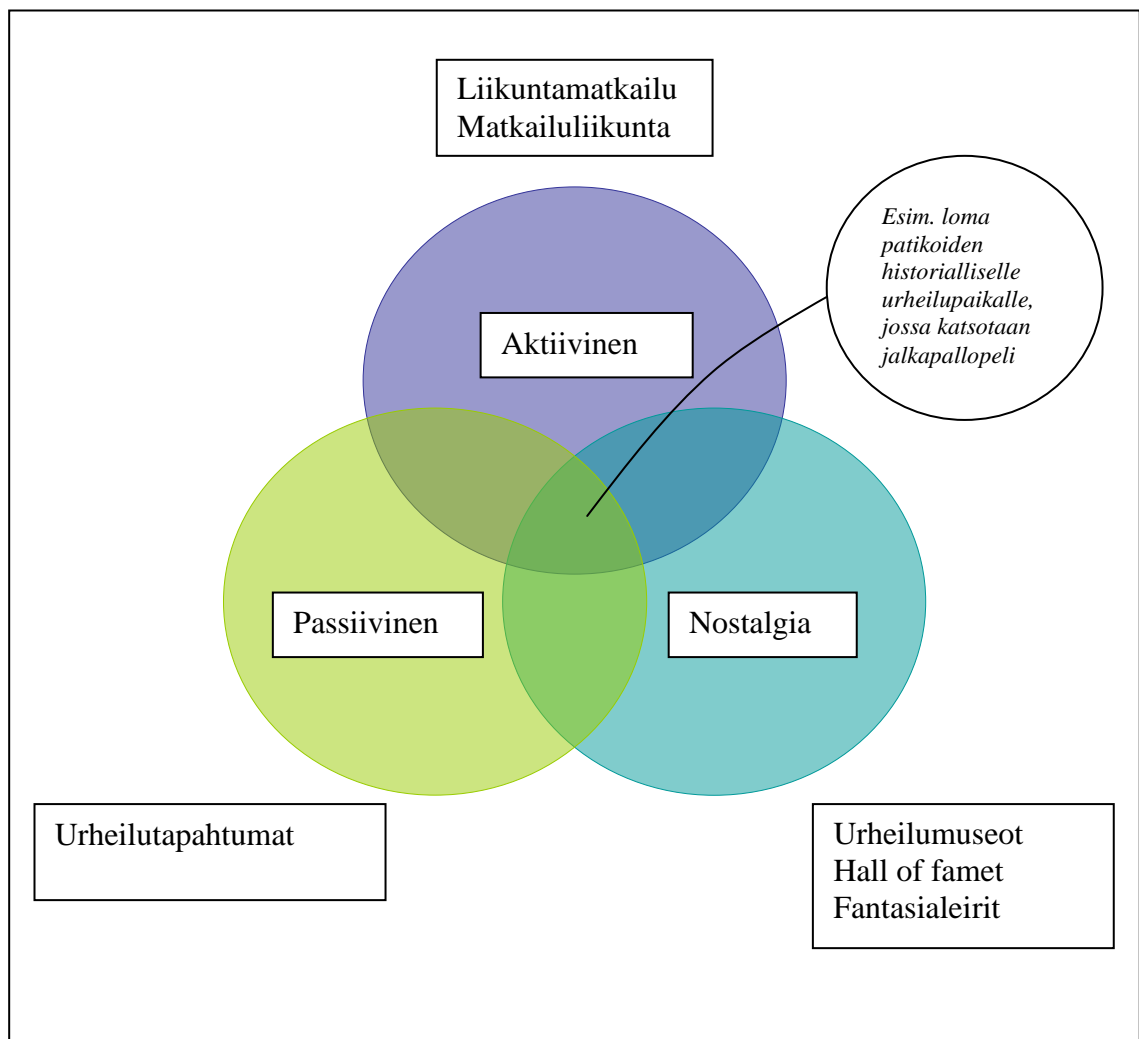
Aktiivinen liikuntamatkailu viittaa matkailijan osallistumiseen itse liikuntaan. Golfaajat ja laskettelijat ovat esimerkkejä tällaisesta matkailusta. Nostalgialiikuntamatkailu sisältää ne matkailijat, jotka matkustavat kunnioittamaan urheilupaikkoja ja museoita. Nostalgialiikuntamatkailuun kuuluu enenevässä määrin myös fantasiaurheiluleirit, joilla matkailijat voivat ikään kuin palata ajassa taaksepäin nuoruuden muistoihin legendaarisista urheilijoista. (emt, 12–13.)

Nostalgialiikuntamatkailu edustaa erityistä matkailun muotoa, jossa urheilun perintö toimii matkailunähtävyytenä. Tavoitteena nostalgialiikuntamatkailussa on päästä nostalgisesti kiinni urheiluhistoriaan tutustumalla esimerkiksi vanhoihin urheilutapahtumapaikkoihin tai hall of fameihin. (Hinch 2003, 184.) Nostalgian rooli liikuntamatkailussa on monimuotoinen ja juontaa juurensa urheiluun ja matkailuun liittyvään sosiaalisen kokemuksen nostalgiseen olemukseen. Matkailija haluaa kokea jonkin menneen tapahtuman ja elää jonkin ajan uudelleen matkustamalla kohteisiin, jossa on urheilumuseo tai olympia- tai muu urheilustadion. (Gibson 2006, 50–51, 62.)

Nostalgialiikuntamatkailu voi olla myös matkailua fanikulttuuriin liittyen. Urheilupaikkojen nostalgia ja sosiaalisen kokemuksen nostalgia ovat kaksi laajaa nostalgialiikuntamatkailun käsitettä. Sosiaalisessa nostalgiakokemuksessa halutaan elää uudestaan jokin tapahtuma, sosiaalinen kokemus. Tällöin kyseessä on yksilön omat urheilukokemukset ja sosiaaliset kokemukset ryhmässä matkailun ja liikunnan avulla. (emt, 50-51, 62.)

Standevenin ja de Knopin mukaan (1999) liikuntamatkailu jaotellaan aktiiviseksi ja passiiviseksi liikuntamatkailuksi. Aktiiviset liikuntamatkailijat ottavat osaa liikunnallisesti aktiivisiin lomiin, joissa liikunta on matkan päätarkoitus tai loman liikunta-aktiiviteetteihin, jolloin liikunta on satunnaista. Passiivisiksi luokitellut liikuntamatkailijat nauttivat urheilusta katsojan ominaisuudessa. (Standeven & de Knop 1999, 12-14.) Haastatelluista liikuntamatkailupalvelujen tuottajista

urheilutapahtumamatkailun voi Gibsonia mukaillen sanoa olevan urheilutapahtumiin keskittyvää tapahtumaliikuntamatkailua (vrt. Gibson 1998b, 1). Muut haastatellut edustavat aktiivista liikuntamatkailua. Nostalgialiikuntamatkailu on jäänyt tässä tutkimuksessa edustamatta. Esitän, että on myös liikuntamatkailua, jossa on piirteitä joko sekä passiivisesta, aktiivisesta ja nostalgia liikuntamatkailusta tai jotain näistä (Kuvio 1). Jokin matka voi koostua erilaisista aktiviteeteista sekä urheilutapahtuman katsomisesta. Matkalla liikuntaan osallistuminen voi olla myös sattumanvaraista.

Kuvio 1. Liikuntamatkailun muodot tutkijoita mukaillen (Gibson 2006; Standeven & De Knop 1999; Weed & Bull 1997; Kurtzman 2000, Ritchie & Adair 2004 mukaan).

4.3.2 Muut liikunnalliset matkailun muodot

Jo itsessään matkailun kirjo on laaja, mutta myös liikuntamatkailua on monenlaista. Usein yhdestä matkailupalvelusta voi olla vaikea erottaa onko kyseessä esimerkiksi

liikunta- vai seikkailumatkailu (Verhelä & Lackman 2003, 94). Luontomatkailuun liittyy usein hyvin voimakkaasti liikkuminen ja hyvinvointimatkailussakin liikunnan harjoittaminen on tärkeä osa kokonaisvaltaista hyvää oloa. Seuraavaksi käyn tarkemmin läpi erityyppisiä liikunnallisia matkailun muotoja, jotka ovat tässä tutkimuksessa mukana liikuntamatkailun tutkimuskohteina. Haastatellut tutkimuskohteet on esitelty aikaisemmin luvussa kolme.

Terveydenhoito- ja hyvinvointimatkailua on harrastettu jo antiikin Kreikassa ja Roomassa, joten mistään uudesta keksinnöstä ei ole kyse (MEK 2005, 4). Jo muinaisessa Babyloniassa tunnettiin veden hoitava vaikutus. Tästä johtuen alueelle syntyi kylpylöitä ja Rooman valtakunnan aikana kylpylätoiminta kukoisti. Olennaisinta kylpylöissä olivat tuolloin hoidot, huvittelu ja viihtyminen. (Kostiainen ym. 2004, 22.) Terveys- ja hyvinvointimatkailun yhteydessä puhutaan usein wellness-matkailusta, jonka toteutuksessa on paljon yhtymäkohtia muun muassa liikuntamatkailun kanssa (Verhelä & Lackman 2003, 139). Käsitteen määrittelyä hankaloittaa, kun samoista asioista puhutaan maailmalla eri termeillä (MEK 2005, 3). Myös matkailussa, samoin kuin liikuntamatkailussa, olisi tärkeä saada yhteiset käsitteet ja yhteinen kieli, jolloin tutkimusten vertailustakin tulisi luotettavampaa.

Matkailun edistämiskeskuksen mukaan terveysmatkailu toimii kattoterminä terveydenhoito- ja hyvinvointimatkailulle. Wellness, johon liittyy esimerkiksi erilaisia kauneus- ja virkistystoimia, saunapalvelut tai liikuntaa, on sen sijaan osa hyvinvointimatkailua. Itse wellnessiin liittyy pelkästä terveys- tai hyvinvointimatkailusta poiketen aina tietynlainen luksus, joka saavutetaan hyvällä suunnittelulla sekä paikan, ilmapiirin, puitteiden, palvelun ja henkilökunnan ammattitaidon korkealaatuisuudella. Myös kulttuurielämys on usein wellness-tuotteessa läsnä. Wellness- matkailussa ennaltaehkäistään sairauksia ja tavoitellaan mielihyvän sekä luksuksen kokemuksia. (emt, 55-56.)

Millä perusteilla terveydenhoito-, hyvinvointi- tai wellness-matkailu voidaan käsittää myös liikuntamatkailuksi? Terveysmatkailu on painottunut fyysisen terveyden ja mielenterveyden hoitamiseen kun taas hyvinvointimatkailu on laajempi käsite, jossa ihmisen hyvinvointi käsitetään kokonaisvaltaisemmin (Verhelä & Lackman 2003, 139). Liikunnalla on tunnetusti hyvinvointia ja terveyttä edistävä vaikutus ja liikunta on usein

osana terveysturmatkailua. Useimmat ihmiset eivät liiku riittävästi saavuttaakseen liikunnasta saatavia terveysturvaikutuksia. Siksi liikuntaturmatkailulla voi olla positiivisia vaikutuksia terveyteen ja liikuntaturmatkailun vaikutus terveyteen on huomionarvoinen asia. (Standeven & de Knop 1999, 274.) Liikunta ei välttämättä ole terveysturva- tai hyvinvointiturmatkailussa päätarkoitus, mutta tärkeä osa sitä. Kylpyläturmatkailun edustajan mukaan liikunta on olennainen osa turmatkaa. Tässä tutkimuksessa mukana olleen Naantalin Kylpylän lokeroiin näillä perusteilla edustamaan wellness-turmatkailua. Myös haastatellun Naantalin Kylpylän terveysturva palvelupäällikön mukaan kylpyläturmatkailu on wellness-turmatkailua. Wellness-turmatkailun käsitän tässä tutkimuksessa yhdeksi liikunnalliseksi turmatkailun muodoksi.

Seikkailuturmatkailussa turmatkailija on aktiivinen osallistuja, fyysisten ja henkisten rajojensa kokeilija. Olennaista on kokea jännitystä tai jopa vaaraa ja saada sitä kautta unohtumaton turmatkailuelämys. Seikkailuturmatkailussa on paljon yhtymäkohtia liikunta-, luonto- ja urheiluturmatkailuun. (Verhelä & Lackman 2003, 178-179.) Seikkailuturmatkailu on perinteisiä ranta- ja ostosmatkoja urheilullisempi ja menevämpi vaihtoehto (Kostiainen ym. 2004, 302).

Jo aiemmin on todettu liikuntaturmatkailun määrittämisen vaikeus ja moninaisuus. Liikuntaa ja ruumiillisuutta aina sisältävä seikkailuturmatkailu kuuluu mielestäni liikuntaturmatkailun piiriin tai sen voi sanoa olevan myös liikuntaturmatkailua. Seikkailuturmatkailulla on omia erityisiä edellä mainittuja piirteitä, joten seikkailuturmatkailun käsitteestä ei tietenkään tule luopua ja puhua vain yleisesti liikuntaturmatkailusta.

Verhelä & Lackmanin mukaan seikkailuturmatkailu on jaettu kolmeen ryhmään; tutkimusturmatkailu tai perinteinen seikkailuturmatkailu, vaativa seikkailuturmatkailu ja virkistysseikkailuturmatkailu. Tutkimusturmatkailusta esimerkkeinä mainitaan muun muassa liftausmatkojen ja interreilaamisen lisäksi Etelänapamantereelle ja Pohjoiselle jäämerelle tehtävät tutkimusturmatkat. Vaativat seikkailuturmatkat pitävät sisällään extreme-lajeja kuten kiipeilyä, koskenlaskua, sukellusta, purjehdusta ja maastopyöräilyä. Jännitys ja pelko ovat vaativan seikkailuturmatkan tunnusmerkkejä. Moottorikelkkailu-, mönkijä- tai koiravaljakkosafarit sekä kalastusturmatkat ovat virkistysseikkailuturmatkailua.

Ne ovat kestoltaan lyhyempiä ja fyysisesti ja henkisesti vaativia seikkailumatkoja helpompia. (Verhelä & Lackman 2003, 180-183.)

Seikkailumatkailu ei varsinaisesti ole edustettuna tässä tutkimuksessa haastattelujen kautta. Haastatellun laskettelu- ja elämysmatkailuyrityksen matkojen voisi ajatella olevan myös seikkailumatkoja, painottuen virkistysseikkailumatkailuun. Yrityksen tarjoamia matkoja ovat muun muassa laskettelumatkat, joilla lasketellaan elämyshakuisesti usein rinteiden ulkopuolella, turvallisuus huomioon otettuna. Haastateltu yrityksen työntekijä mainitsee turvallisesti lasketeltavat vaaralliset rinteet oppaineen olevan myös yrityksen niin sanottu tavaramerkki. Kyseisen yrityksen nimi, Elämysmatkat, viittaa jo minkäläisestä matkailusta on kyse. Elämysmatkat Oy tarjoaa pääasiassa liikunnallisia laskettelumatkoja ja tässä tutkimuksessa elämysmatkailun edustajaksi lokeroin kyseisen yrityksen. Yritys voi edellä kirjoittamani sekä haastattelun perusteella edustaa myös seikkailumatkailua - ja joka tapauksessa liikuntamatkailua. Elämysmatkojen matka on aina asiakkaalle elämys, jossa elämys tulee liikunnan kautta.

Samoin kuin hyvinvointi- tai wellness-matkailu, myös luontomatkailu voi olla samalla liikuntamatkailua. Rajan vetäminen näiden kahden välille on vaikeaa. Toki usein matkailun määritelmä voi riippua matkanjärjestäjän tai palveluntarjoajan näkökulmasta ja kohderyhmistä. Luontomatkailussa ideana on lihasvoimiin tai luonnonvoimiin perustuva liikkuminen luonnossa ja matkailijan elämys muodostuu nimenomaan luonnossa liikkumisesta ja luonnon vaikutuksesta. Luontomatkailua ei voi olla ilman siellä liikkumista, joten usein samalla voi puhua liikuntamatkailusta. Luontomatkailun muotoja ovat esimerkiksi vaellukset ja hiihtovaellukset sekä kalastus- ja metsästysretket. (Verhelä & Lackman 2003, 98-99.) Haastateltu pyöräilymatkailun edustaja koki pyöräilymatkailun olevan luontomatkailua. Luonnollisesti liikunta on kuitenkin pyöräillessä läsnä ja siten pyöräilymatkailu voi olla myös liikuntamatkailua tai matkailuliikuntaa.

4.4 Liikuntamatkailun tutkimus

Viimeaikaisten tutkimusten tuulenpuuskasta huolimatta liikuntamatkailu on silti vielä lapsenkengissä akateemisesta tutkimusnäkökulmasta katsoen. Vaikka liikuntamatkailu on suhteellisen uusi konsepti, mitä tulee nykyaikaiseen akateemiseen kieleen, sen

laajuus on kaukana tuoreesta ilmiöstä. Ihmisten matkustaminen katsomaan urheilua ja osallistumaan urheiluun viittaa jo antiikin aikaisiin olympiakisoihin. Nykyaikaista urheilun inspiroimaa matkailua on ollut yli vuosisadan. (Gibson 2006, 10, 12.) Yritykset tuoda liikuntamatkailua esiin ja ihmisten tietoisuuteen ovat johtaneet lukuisiin määritelmiin. Liikunnan ympäröivää käsitte puolestaan rajoittaa liikuntamatkailunkin määritelmiä. Kansainvälisellä tasolla kulttuuriset erot liikunnan käsitteessä aiheuttavat osaltaan haasteita liikuntamatkailun tutkimukselle. (Hinch 2003, 18-19.)

Weedin (2008) mukaan suurin tarve liikuntamatkailun tutkimuksessa olisi liikuntamatkailukokemusten ymmärtämisen kehittäminen. Sitä tulisi tukea liikuntamatkailun luonteen ymmärtämisellä ja selventämällä käsitteitä. (Weed 2008, 16.) Hinchin (2003) mukaan liikuntamatkailu pitäisi käsitteellistää tavoilla, jolloin enemmän korostetaan kuin kyseenalaistetaan liikunnan ja matkailun monimuotoisia intressejä. Liikunnalla ja matkailulla on jo lukuisia määritelmiä, mikä mahdollistaa liikuntamatkailun tutkimisen eri perspektiiveistä. Liikuntamatkailun tutkimuksella ei ehkä ole riittävän vahva teoreettinen pohja ja sitä ei välttämättä ole tuettu riittävällä akateemisella kirjallisuudella. (Hinch 2003, 5, 18.) Käsitteiden yhtenäistäminen saattaa olla hankalaa jo kulttuurieroista johtuen. Ihmiset ymmärtävät käsitteen liikuntamatkailu eri tavoin, jolloin sen tarkka määrittely on vaikeaa (Standeven & de Knop 1999, 325). Jonkinlainen selkeys ja yksi vahva määrittelyn pohja lienee kuitenkin tarpeen.

Yhteenvedon Weed (2008, 34) esittää liikuntamatkailun tutkimuksen olevan tienhaarassa. Ennen siirtymistä eteenpäin, sekä käytännön, tutkimuksen että koulutuksen sarjoilla, olisi syytä ottaa käyttöön yleisiä teorioita. Poliittisen ja käytännön, tutkimuksen ja koulukuntien sekä koulutuksen ja työmarkkinoiden kaikilla tasoilla tapahtuvaan yhteistyöhön keskittyminen sekä käsitteiden ympäröimän tiedon vartalon rakentaminen ovat asioita joihin tulisi keskittyä juuri nyt.

Olen yrittänyt tuoda edeltävissä kappaleissa esiin liikunnan, matkailun ja liikuntamatkailun eri määrittelyjä ja käsitteellistämisen puutteita. Liikuntamatkailun tyhjentävä määrittely lienee edellä esitetyn perusteella haasteellista. Määrittelyn vaikeus on tutkijoiden piirissä tunnustettu. Liikuntamatkailu on kuitenkin verrattain nuori tutkimuksen kohde, joten tulevaisuudessa tutkimus varmasti tällä saralla etenee ja käsitteet selkeytyvät.

Edellä esitetyn perusteella liikuntamatkailua on tutkittu paljon eri liikuntamatkailumuotojen näkökulmista ja liikuntamatkailun jaottelusta esimerkiksi aktiiviseen ja passiiviseen liikuntamatkailuun. Tässä tutkimuksessa pääpaino on tulevaisuuden liikuntamatkailulle asettamat uhat ja mahdollisuudet. Tulevaisuuden haasteita on tutkittu jonkin verran aiemmin matkailussa, muttei kuitenkaan erityisesti liikuntamatkailussa. Matkailun vaikutuksia on tutkittu melkoisesti, ja ne osaltaan vaikuttavat liikuntamatkailun ja matkailualan tulevaisuuteen. Halusin myös perehtyä liikuntamatkailun käsitteeseen haastatteluissa mukana olleiden organisaatioiden osalta ja osaltani pohtia liikuntamatkailun käsitettä ja siihen lukeutuvia matkailun muotoja.

Tässä tutkimuksessa lähtökohtana oli tutkia erilaisten liikuntamatkailupalvelujen tuottajien näkemyksiä liikuntamatkailun tulevaisuuden haasteista ja mahdollisuuksista. Samalla sain myös hyvää käytännön tietoa, miten liikuntamatkailu ymmärretään käsitteenä ja mitä sen ajateltiin olevan. Haastattelujen perusteella liikuntamatkailu käsitteenä ei ollut kovin tuttu tai selkeä. Haastateltavat kokivat tarjoavansa liikunnallisia matkoja, mutta itse käsite ”liikuntamatkailu” ei ollut selvä. Tarkoitukseni ei ollut tutkia tarkemmin eroja eri liikuntamatkailumuotojen välillä, joskin niiden olemusta liikuntamatkailun kentässä olen pohtinut. Erottelun haastateltavien välillä olin tehnyt jo aiemmin, jolloin valitsin haastateltaviksi erityyppisiä liikuntamatkoja järjestäviä yrityksiä ja organisaatioita. Tarkemmin haastatteluissa esiin tulleista asioista ja tulevaisuuden uhista ja mahdollisuuksista kerron myöhemmissä luvuissa.

5 MATKAILUUN VAIKUTTAVIA TEKIJÖITÄ

Matkailuun sekä matkailuun vaikuttavat monet erilaiset tekijät sekä positiivisesti että negatiivisesti. Mathieson & Wallin (1992) mukaan matkailun vaikutukset voidaan jaotella taloudellisiin, fyysisiin ja sosiaalisiin. Standeven & de Knopin (1999) mukaan liikuntamatkailun vaikutukset voivat olla taloudellisia, sosiokulttuurisia tai terveyteen tai ympäristöön liittyviä. (Mathieson & Wall 1992, 15, 23-24; Standeven & de Knop 1999, 170.) Taloudellisiin vaikutuksiin kuuluvat rahalliset matkailusta aiheutuvat kustannukset ja tulot. Fyysisillä vaikutuksilla tarkoitetaan muutostöistä aiheutuvia vaikutuksia ympäristöön - myös ilmastoon, veteen, maaperään, kasvustoon ja luonnonvaraisiin eläimiin. Tähän sisältyy myös muutokset rakennetussa ympäristössä. Sosiaaliset vaikutukset pitävät sisällään kohdealueiden asukkaiden elämäntavoissa tapahtuvia muutoksia. (Mathieson & Wall 1992, 15, 23-24.) Vuoriston (2003) mukaiset muutostekijät ovat yhteiskunnallisiin rakenteisiin liittyviä, ympäristöön ja luontoon liittyviä tai sosio-kulttuurisia. Myös taloudelliset tekijät ovat mukana puhuttaessa matkailun muutostekijöistä. (Vuoristo 2003, 192-197.) Matkailu on selvästi monimuotoinen ja -vaikutteinen ala.

Matkailuun liittyvät rakenteelliset muutokset ovat luonnossa, yhteiskunnassa, kulttuuriympäristöissä ja teknologiassa tapahtuvaa kehitystä. Tärkeimpinä tällaisina trendeinä ovat luontoon liittyen ekokatastrofit ja kasvihuoneilmiö, jotka muuttavat matkailualueita kuivemmiksi, kuumemmiksi tai sateisimmiksi. Yhteiskunnallisiin muutoksiin liittyen tärkeimmät maininnan arvoiset ovat väestön ikääntyminen, joka johtaa samalla yhteiskuntarakenteiden, elämäntyylien ja -tapojen sekä muotien muuttumiseen. (emt, 192-197.)

5.1 Matkailun negatiiviset vaikutukset ja uhat

Matkailun uhat ja negatiiviset vaikutukset voivat olla fyysisiä, taloudellisia tai sosio-kulttuurisia (Kts. Taulukko 3). Yksi suurimmista haasteista matkailualalla on matkailualan pirstaloituminen. Matkailu on harvinaisen kriisialtis elinkeino ja sen tulee jatkuvasti huomioida yhteiskunnalliset ja väestölliset muutokset. Matkailun pirstaloituminen hankaloittaa matkanjärjestäjien työtä pyrkimyksessä hahmottaa koko matkailun kenttä. Esimerkiksi seniorimatkailu on kiihtyvässä kasvussa ja sekä

perherakenteissa että väestön ikärakenteissa tapahtuu muutoksia. Yksineläjiä on yhä runsaammin. Yksilöllisyyden nähdään tehneen paluun massaturismin tilalle. Luonto-, kulttuuri-, hyvinvointi- ja elämysmatkailu sekä uusimpina makaaberimatkailu ja seikkailumatkailu ovat matkailun vallitsevia trendejä. Kasvava tietoisuus ympäristöstä ja erilaisista matkailumahdollisuuksista internetin myötä vaikuttaa kuluttajakäyttäytymiseen. (Kostiainen ym. 2004, 294-297; Vuoristo 2003, 192-197.) Edellisessä luvussa esittelin liikunnallisia matkailun muotoja. Liikuntamatkailun monet ja lukumäärältään kasvussa olevat muodot ovat osa matkailun pirstaleista kenttää.

Matkailu aiheuttaa aina konkreettisia vaikutuksia kohdealueilla. Kasvavassa nousussa olevan luonnossa tapahtuvan seikkailumatkailun luullaan olevan ekologista matkailua. Kuitenkin, luontoa ja kulttuuria tuotteistaessa, ei ongelmilta voi välttyä. Esimerkiksi rakennustoiminta kaventaa luonnollisia elinympäristöjä. Vesistöjen, rantojen ja metsien kuormittuminen, eläinlajien vahingoittuminen, rantojen ja merien likaantuminen hotellien likavesien vuoksi sekä korroosio ovat massaturismista aiheutuvia vaikutuksia. Massaturismin vastapainoksi tullut ekoturismi on ympäristöä ja luontoa huomioonottavaa matkailua. Todellinen ekomatkailija kokee kuitenkin lomamatkansa katsomalla lomakuvia televisiosta tai matkailemalla internetin avulla. Suurin uhka luonnolle ovat sellaiset matkailijat, jotka etsivät aina uusia koskemattomia kohteita houkutellessa suurempia matkailijavirtoja näille alueille. (Kostiainen ym. 2004, 306-308.) Jos liikuntamatkailua harjoitetaan herkillä tai herkästi vahingoittuvilla luonnon alueilla, on sillä enemmän negatiivisia vaikutuksia. Jos kyseinen liikuntalaji tulee suosittumaksi, tulee matkailijoita enemmän ja silloin liikenne lisääntyy ja se osaltaan vaikuttaa enenevässä määrin negatiivisesti luontoon ja ympäristöön. (Gibson 2006, 136.)

Matkailuliikenne saastuttaa ympäristöä. Lentoliikenne saastuttaa ilmakehää ja sen vaikutus on huomattava. Lentoliikenteestä johtuvat kasvihuonekaasut ohentavat otsonikerrosta. Suurimpia saastuttajia ovatkin lento- ja henkilöautoliikenne. Ruuhkaiset lähellä taajamia sijaitsevat lentokentät rasittavat osaltaan ympäristöä. Lentokenttien infrastruktuurin rakentaminen ja laajentaminen nopeuttaa eroosiota ja aiheuttaa häiriöitä pohjavedessä. Myös terrorismia voi pitää uhkana. (Kostiainen ym. 2004, 309-316.) Liikuntamatkailu vaikuttaa ympäristöön luomalla sinne painetta ja vaarantamalla sen. Jos ympäristö ja luonto ovat vaarassa, niin sitä myötä on myös liikuntamatkailu itse

vaarassa. Liikuntamatkailu vaikuttaa negatiivisesti luonnolliseen ympäristöön muun muassa melun ja saasteen kautta. Vaeltajat ja leiriytyjät jättävät roskia ja jätteitä luontoon ja pikaveneiden melu ja valot vahingoittavat elämistöä. (Standeven & de Knop 1999, 236.)

Luonnon ja ympäristön lisäksi kaupunkikohteetkin kaipaavat suojelua - matkailijoilta. Kulttuurimatkailun lisääntymisen myötä monien kaupunkien asukkaat joutuvat ikään kuin kilpailemaan kaupunkinsa käytöstä. Joidenkin tutkijoiden mukaan turismissa on nähtävissä paikalliskulttuurien tuhoutumisen uhkia. Matkailuteollisuus valtaa yhä uusia kohteita ja maailma on jo käynyt liian pieneksi. Omia polkujaan tallaavat ja kokonaisuutta huomioimattomat vaihtoehtoturistit etsiytyvät uusille koskemattomille alueille ja vetävät perässään suurempia turistivirtoja. Näistä tekijöistä johtuen kohdemaiden kulttuuri voi yksipuolistua eikä paikallisten asukkaiden hyvinvointi välttämättä lisääntynyt. Matkailu onkin muuttanut monien kohdealueiden alkuperäistä rakennuskantaa, maankäyttöä, luontoa ja maisemaa sekä kulttuuria ja väestön elinkeinorakennetta. Kulttuurit sekoittuvat ja se puolestaan vaikuttaa autenttisuuden ja aitouden käsitteisiin. (Kostiainen ym. 2004, 306-313.)

Matkailijavirrat aiheuttavat myös korroosiota kuluttamalla samoja katuja ja kerääntymällä samoille nähtävyyksialueille. Hauraiden vanhojen rakennusten kivien irrottelu matkamuistoiksi tai niiden seiniin töhertely ovat esimerkkejä matkailijoiden kohteelle aiheuttamista haitoista. Kaupunkikohteiden julkisista kulkuvälineistä aiheutuvat ilmansaasteet vahingoittavat merkittäviä kulttuurikohteita ja rakennuksia. (emt, 309-313.)

Liikuntamatkailu voi osaltaan vaikuttaa perinteiden ja kulttuuri-identiteetin katoamiseen. Turistit vaikuttavat kohdealueen asukkaisiin, mutta myös kohdealueen asukkaat vaikuttavat jossain määrin alueensa matkailijoihin. Paikallisten ja matkailijoiden välille voi syntyä konflikteja. Uudet liikuntamatkailun lajit upeine suoritusympäristöineen voivat houkuttaa matkailijoita paikallisilta pieniltä yrittäjiltä. Sosiokulttuuristen vaikutusten lisäksi liikuntamatkailusta voi aiheutua terveydellisiä ja taloudellisia negatiivisia vaikutuksia. Huonosti suunnitelluissa liikuntamatkailupalveluissa on suurentunut riski olla vaarassa loukkaantua. Voittoa tuottavat ja houkuttelevat liikuntamatkailun työpaikat voivat viedä tilaa paikallisilta

työpaikoilta ja horjuttaa paikallisyhteisön taloustasapainoa. Tapahtumien järjestäminen voi jättää velkaa sekä myös vahingoittaa ympäristöä ja syrjäyttää ihmisten koteja ja työpaikkoja. (Standeven & de Knop 1999, 196, 229, 286.)

Taulukko 3. Matkailun uhkia Kostiaista ym. (2004), Mathieson & Wallia (1992) ja Standeven & de Knopia (1999) mukailten

Taloudelliset	Fyysiset	Sosio-kulttuuriset
Velka (tapahtumat)	Alkuperäisen rakennuskannan muutokset	Matkailualan pirstaloituminen
Taloustasapaino	Koskemattomat alueet	Paikalliskulttuurin tuhoutuminen
Paikalliset työnantajat työvoimapulassa	Luonnon ja maiseman muutokset	Kulttuurien sekoittuminen - autenttisuus?
	Ilmansaasteet, päästöt, kasvihuonekaasut, melu	Terveydelliset seikat (epidemiat)
	Lentokentät: eroosio ja pohjavesihäiriöt	Terrorismi ja rikollisuus
	Kuormittuminen	Turistit valtaavat tilaa asukkailta (kohde)
	Eläinlajien vahingoittuminen	Kulttuurin yksipuolistuminen (kohde)
	Rantojen ja merien likaantuminen	Väestön ikärakennemuutokset
	Rakennusten korroosio	Perherakenteiden muutokset
	Liikunnan riskit terveydelle	Elinkeinorakenteen muutokset (kohde)

5.2 Matkailun positiiviset vaikutukset ja mahdollisuudet

Matkailun mahdollisuuksia on vaikeampi eritellä samoihin kategorioihin kuin uhat ja negatiiviset vaikutukset. Jaottelin matkailun mahdollisuudet siten, että yhdessä

ryhmässä ovat tietotekniikkaan liittyvät, toisessa talouteen liittyvät ja kolmannessa muut (Taulukko 4). Mahdollisuuksina tai matkailun hyötyinä voidaan nähdä internet, matkailun tuomat tulot, Välimeren matkailun väheneminen ja EU:n sisäinen matkailun kasvaminen, joka lisää myös Suomen matkailua. Muita mahdollisuuksia ovat virtuaalimatkailu, joka johtuu tietoliikenteen kehityksestä, työllistyminen sekä elinmahdollisuuksien paraneminen maaseudulla matkailusektorin laajenemisen myötä. Myös avaruusmatkailu on tulevaisuutta. (Kostiainen ym. 2004, 296-304, 319.)

Liikuntamatkailun taloudellisia vaikutuksia on hankala laskea, mutta sekä liikunta että matkailu vaikuttavat suuresti globaaliin talouselämään. Matkailu tarjoaa kohdealueelle luonnollisesti tuloja. Tapahtumat ja niitä varten tehdyt liikuntapaikat voivat tuoda työpaikkoja ja huomattavia lisätuloja. Matkailu voi vaikuttaa väestörakenteeseen erityisesti nuoria ja naisia työllistävällä vaikutuksellaan. Köyhemmille maille matkailulla on usein merkittävä taloudellinen vaikutus. Myös muuten tarpeettoman maan käyttäminen liikuntamatkailun tarpeisiin voi hyödyttää muun muassa maalaisyhteisöjen taloutta. (Standeven & de Knop 1999, 170, 196, 229, 333; Kostiainen ym. 2004, 310.)

Liikuntamatkailu voi vahvistaa kansallisidentiteettiä ja yhteishenkeä kun yhteisön jäsenet kokoontuvat markkinoimaan kulttuuriaan matkailijoille. Liikuntamatkailun avulla paikalliskulttuuriin tutustuminen käy helposti ja se voi vahvistaa paikalliskulttuurin perinteiden kunnioitusta. Terveydelliset vaikutukset liittyvät liikunnan tunnustettuihin positiivisiin vaikutuksiin. Huolella suunnitellut ja toteutetut liikuntamatkailukokemukset voivat vaikuttaa suotuisasti matkailijaan sekä fyysisesti että psyykkisesti. (Standeven & de Knop 1999, 229, 286.) Lisäksi elämän laatu voi parantua, elintaso nousta, naisen rooli voi muuttua, kulttuurikohteita saatetaan alkaa suojella ja kulttuuriperinteitä vaalia. Myös kansainvälinen suvaitsevaisuus ja vuorovaikutus voi lisääntyä. (Suontausta & Tyni 2005, 33.)

Kohteelle liikuntamatkailun mahdollinen kasvu voi olla hyödyllistä. Ensinnäkin se voi näyttää yhdyskunnan perusrakenteiden parantumisen myötä paremmalta ja vetovoimaisemmalta. Toiseksi, myös paikalliset asukkaat voivat mahdollisesti käyttää liikuntamatkailun tarpeisiin luotuja alueita omiin tarkoituksiinsa. (Gibson 2006, 136.)

Taulukko 4. Matkailun ja liikuntamatkailun mahdollisuudet Kostiaista ym. (2004) ja Standeven & de Knopia (1999) mukailten

Tietotekniikka	Talous	Muut
Internet	Tulot	EU:n matkailun kasvu
Virtuaalimatkailu	Työllistyminen	Kansallisidentiteetin vahvistuminen
Avaruusmatkailu	Elinmahdollisuudet maaseudulla	Perinteiden kunnioitus
	Tapahtumat	Liikuntamatkailussa terveys
	Maankäyttö	Seniorimatkailu

5.3 Matkailun trendit

Vuoriston (2003) mukaan matkailun muutostekijöihin vaikuttavat sekä ulkoiset muuttujat että alueelliset muutokset ja markkinavoimat. Ulkoisiin muuttujiin kuuluvat taloudelliset ja sosiaaliset trendit, väestön rakenne, politiikka ja lainsäädäntö, kasvihuoneilmiö, turvallisuus, teknologia, liikenne ja kansainvälinen kauppa. Alueellisiin muutoksiin sekä lähtö-, kohde- että välialueella vaikuttavat teknologia, globalisaatio ja keskittyminen. Niin sanotut uudet matkailijat sekä ihmisresurssit ja kestävä kehitys vaikuttavat myös alueellisesti. (Vuoristo 2003, 190-191.)

Ennustetun kasvavan maahanmuuton myötä aasialaisten ja afrikkalaisten määrä kasvaa. Eurooppaan odotetaan muodostuvan ulkoeurooppalaisia vähemmistöjä. Teknologian kehitys tuo matkailuun muun muassa virtuaalimatkailun. Matkailuelinkeinon on luonnollisesti vastattava näihin väestö- ja perherakenteiden muutoksiin. (Vuoristo 2003, 192-197.) Matkailun trendejä ovat sekä ekoturismi, että nostalgia- ja liikuntamatkailu (Kostiainen ym. 2004, 295).

Matkailuelinkeinon tulevaisuuteen vaikuttavat lopulta yhteiskunnalliset arvot, joihin taas vaikuttavat monet poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja teknologiset muuttujat (Kostiainen ym. 2004, 309-310). Liikuntamatkailun vaikutukset tulisi ottaa huomioon sekä osallistujien, katsojien, yhteisöjen ja maiden hallitusten toimesta. Negatiiviset

vaikutukset voivat lopulta tuhota liikuntamatkailun edellytykset ellei asioihin puututa. (Standeven & de Knop 1999, 347-348.) Poliittisesti ja lainsäädännöllisesti matkailua voidaan rajoittaa matkailuturvallisuuden nimissä. Terrorismi, rikollisuus ja terveydelliset seikat voivat rajoittaa merkittävästi matkailun kasvua. (Kostiainen ym. 2004, 309-310.)

Suomessa on tavoitteena löytää kestävä kehityksen mukaisesti uusia tuoteideoita ja ympäristöä säästäviä toteuttamistapoja. Suomen vahvuutena ja vetovoimatekijöinä ovat puhdas luonto, rauhallisuus, hyvä infrastruktuuri, turvallisuus, koulutettu ja kielitaitoinen henkilökunta sekä eksoottisuus. EU:n sisäisen matkailun odotetaan kasvavan Välimeren alueelle suuntautuvan matkailun vähetessä, joka koitunee myös Suomen eduksi. (emt, 300-304.)

6 MITÄ ON LIIKUNTAMATKAILU?

Seuraavissa luvuissa tarkastellaan haastatteluista saatuja tuloksia. Esittelen tulokset alkaen siitä, miten käsite liikuntamatkailu ymmärrettiin. Tämän jälkeen käyn läpi yleisiä tulevaisuusnäkyviä ja matkailun uhkia ja mahdollisuuksia. Uhat ja mahdollisuudet liittyvät tulevaisuuteen, joten on olennaista pohtia sitä ennen, mitkä ovat liikunta- ja matkailualan tulevaisuusnäkyvät ja minkälaisia ennusteita matkailualan kasvulle on esitetty. Viimeisessä luvussa pohdin sekä tuloksia kirjallisuuden ja empiirisen aineiston valossa, että tutkimuksen luotettavuutta. Olen lisännyt seuraavissa luvuissa tekstin väliin katkelmia haastatteluista. Ne näkyvät tekstissä kursivoituna.

Kysyttäessä haastateltavilta käsitystä liikuntamatkailusta, olivat vastaukset poikkeuksetta empiviä. Liikuntamatkailua ei osattu kovin selkeästi määritellä. Oma toimintaakaan ei välttämättä ollut ajateltu liikuntamatkailuna, vaan ainoastaan liikunnallisena matkailupalveluna. Pyöräilymatkailua järjestävä henkilö arvioi liikuntamatkailun liikunnan olevan luontoon liittyvää, kuten pyöräily, hiihtäminen tai organisoitu sauvakävely. Kuitenkaan haastateltava ei kokenut pyöräilymatkailun olevan ensisijaisesti liikuntamatkailua. Kylpylämatkailun edustajan mukaan liikuntamatkailua järjestetään enimmäkseen erinäisissä monitoimipaikoissa, joissa on kilpailu- ja harrastusmahdollisuuksia, toisin kuin heidän liikunnallisesti rajoittuneemmissa tiloissaan. (Kts. Taulukko 5.) Elämysmatkojen haastateltava pohti, paljonko liikuntaa ikään kuin tulisi olla, jotta voitaisiin puhua liikuntamatkailusta.

”Kaikki mikä liittyy luontoon, pyöräily ja hiihtäminen. Esim. organisoitu sauvakävely voisi olla.” (Pyöräilymatkat)

”Siis kyllähän se varmaan pitää sisällään vaikka mitä, mutta toki nä meidän laskettelumatkat, just niinku tällaset kuntoilukeskukset joissa on kylpylä ja sit siel on kaikkia mahdollisia liikuntamahdollisuuksia. ---- Siis kaikki tämmöset aktiiviset, mitkä järjestää tämmösiä vaelluksia..tai..jotain aktiviteetteja oli se sitten lapsille tai aikuisille.” (Elämysmatkat)

”Kyllä mä oon aina mieltäny että se linkittyy enempi näihin urheilullisiin palvelukohteisiin, missä painopiste on siellä sekä ohjatussa että omatoimisessa

lomailussa. Tavallaan niinkun tämmöset monitoimipaikat missä se harrastus tai kilpailumahdollisuus on olemassa, mis järjestetään koulutusta ja täntyyppistä ja näin, niin kyl mä näkisin sen enempi tämmösen joko luontomatkailun tai liikuntakeskusten matkailun, enempi kuin esimerkiksi kylpylämaailman.” (Kylpylämatkat)

”Itse ymmärrän liikuntamatkailun käsitteenä niin että matkustaja itse harrastaa liikuntaa kohteessa. Esim. laskettelumatka, maratonmatka tai jotain sellaista.” (Urheilutapahtumamatkat)

Wellness-matkailulla on yhteneväisyyksiä liikuntamatkailun kanssa ja liikunta liittyy kiinteästi wellnessin käsitteeseen. Luontomatkailussa liikutaan luonnossa omin fyysisin voimin ja liikkuminen luo yhdessä luonnon kanssa elämyksen. Elämyksiä voi kokea myös liikunnallisilla seikkailumatkoilla, jolloin matkailija koettelee sekä fyysisiä että henkisiä rajojaan. (Verhelä & Lackman 2003, 98-99, 139, 178-179.) Kyseiset matkailumuodot, wellness-, seikkailu-, elämys- ja luontomatkailu, voivat sekoittua keskenään ja niillä voi olla samoja piirteitä. Jokainen matkailumuoto on liikunnallinen ja liikunta liittyy kiinteästi mainittuihin matkailumuotoihin. (Kts. Kuvio 2.)

Pyöräilymatkailussa haastateltava uskoi liikunnan tulevan ikään kuin sivutuotteena, mutta itse matkailun päätarkoitus ei ole liikunta, vaan luonnossa liikkuminen. Kuten aiemmin mainitsin, haastateltava itse ei sanoisi pyöräilymatkojen olevan liikuntamatkoja. Elämysmatkojen edustaja arvioi heidän toimintansa olevan liikuntamatkailua, mutta myös elämys- ja seikkailumatkailua. Kylpylämatkailun edustaja määritteli heidän toimintansa menevän lähinnä wellness-matkailun puolelle. Urheilutapahtumiin matkoja järjestävä yritys ei nähnyt heidän toimintansa olevan liikuntamatkailua. Gibsonia (1998) mukailen se on kuitenkin tapahtumaliikuntamatkailua (Gibson 1998b, 1).

”Oman yrityksemme toiminnan näkisin enemmänkin olevan elämys- tai tapahtumamatkailua.” (Urheilutapahtumamatkat)

”Pyöräilymatkailussa pääpaino on muussa kuin liikunnassa, rauhallisessa maisemien ja luonnon kokemisessa. Turku Touringin uusin tuote Nordic walking (sauvakävely) sen sijaan on liikuntamatkailua.” (Pyöräilymatkat)

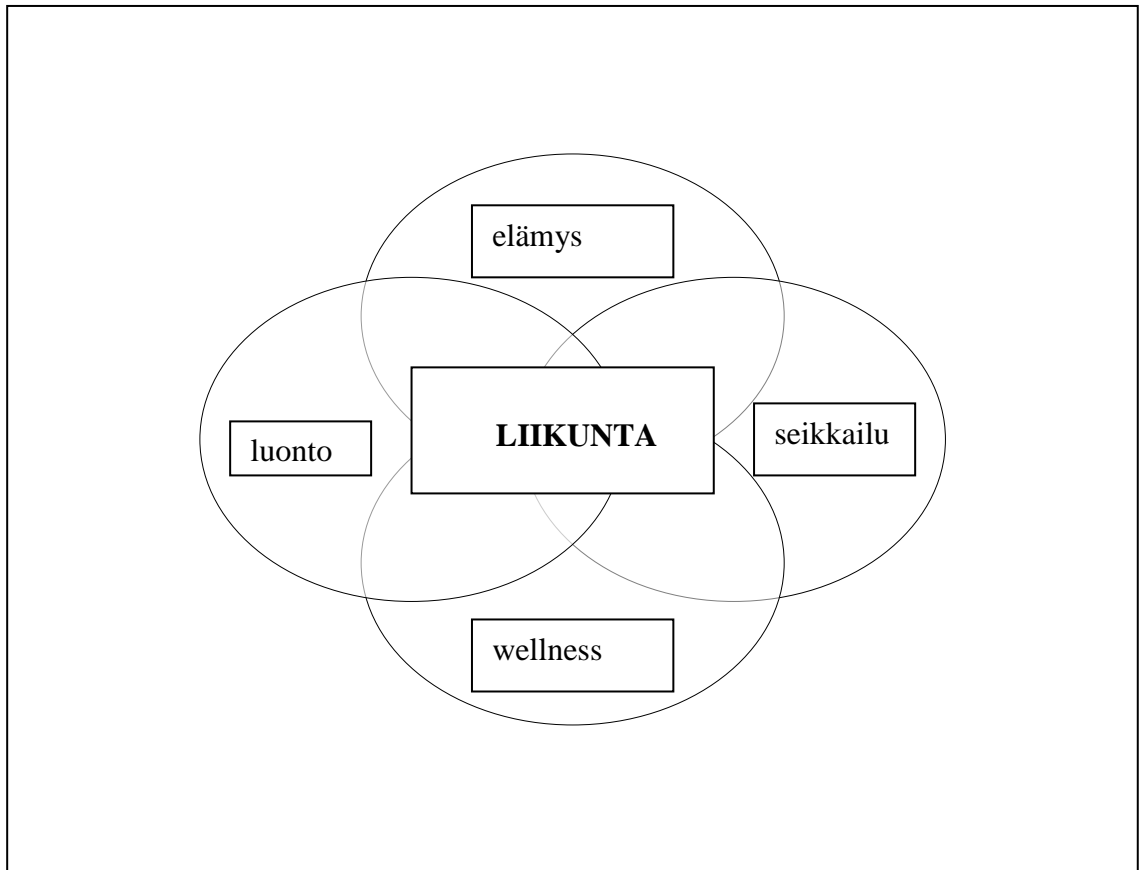
”Sanoisin että toimintamme on sekä liikunta- että seikkailumatkailua, jonka tarkoituksena on antaa elämyksiä asiakkaillemme” (Elämymatkat)

”No varmaan sinne wellnessmatkailun puolelle.” (Kylpylämatkat)

Taulukko 5. Yhteenveto: haastateltavien käsityksiä liikuntamatkailusta.

	Mitä liikuntamatkailu on?	Mitä matkailua organisaation toiminta on?
Event Travel, urheilutapahtumamatkailu	Matkustaja itse harrastaa liikuntaa kohteessa, esimerkiksi maratonmatka tai laskettelumatka	Elämys- tai tapahtumamatkailua
Turku Touring, pyöräilymatkailu	Liikuntamatkailussa liikunta on päätarkoitus	Luontomatkailua
Elämymatkat, laskettelu- ja elämymatkailu	Laskettelumatkat ja kylpylät, joissa on monia liikuntamahdollisuuksia sekä myös urheilutapahtumiin suuntautuvat matkat	Liikunta-, seikkailu- sekä elämymatkailua
Naantalın Kylpylä, kylpylämatkailu	Monitoimipaikat, missä kilpailu- ja harrastusmahdollisuudet ovat olemassa	Wellnessmatkailua

Jokaisen tutkimuksessa mukana olleen organisaation kautta liikuntamatkailu on mahdollista. Sekä Elämymatkojen että Event Travelin matkojen pääpaino on selkeästi liikuntamatkoissa, joko katsojana tai aktiivisena liikkujana. Wellness-matkailussa liikunta saattaa olla osa matkaa, mutta ei sen päätarkoitus. Joillekin kylpylän asiakkaille liikunta voinee olla tärkein matkan syy, jolloin asiakas voi itse kokea olevansa liikuntamatkalla. Myös pyöräilymatkailijat voinevat kokea olevansa liikuntamatkalla, vaikka se haastatellun näkemyksen mukaan olisikin luontomatkailua.

Kuvio 2. Liikunta erilaisissa matkailumuodoissa.

Haastateltavia valitessa otin huomioon sen, että kyseessä olisi liikunnallista matkailua järjestävä yritys tai muu organisaatio. Pyöräilymatkoja, urheilutapahtumamatkoja ja laskettelumatkoja järjestävien organisaatioiden koin tarjoavan selkeästi liikuntamatkailua. Kylpylä- ja wellnessmatkailun soveltuvuudesta liikuntamatkailuaiheiseen tutkimukseen en sen sijaan ollut varma. Päätin kuitenkin haastatella kyseisen organisaation edustajaa, jotta saisin kuvan siitä, minkälaisena alan edustaja koki tuotteensa ja palvelunsa.

Käsitykset liikuntamatkailusta vaihtelivat ja määritelmät olivat tutkijoihin ja liikuntamatkailun tutkimukseen verraten suppeampia ja epämääräisempiä. Se ei kuitenkaan ollut odottamatonta. Liikuntamatkailupalvelujen tuottajien vaikeudet liikuntamatkailun käsitteen määrittelyssä kertovat osaltaan alan nuoresta iästä. Liikuntamatkailu on tutkimusalana suhteellisen nuori, eikä ehkä käsitteenä siten kaiken kansan tietoisuudessa tai arkiajattelussa mukana.

7 MATKAILUN JA HAASTATELTAVIEN TULEVAISUUSNÄKYMÄ

Matkailu on kasvanut lähes räjähdysmäisesti toisen maailmansodan notkahduksen jälkeen. Vuonna 1950 kansainvälisiä matkailijoita oli 25 miljoonaa ja vuonna 2000 yli 20-kertainen määrä; 698 miljoonaa. Vuoden 2010 ennuste on 940 miljoonaa (WTO 2002, Vuoriston 2003, 129 mukaan). Ennuste ei liene menevän kovin kauas siitä, sillä vuonna 2008 kansainvälisten matkailijoiden määrä saavutti 924 miljoonan rajan (UNWTO 2009b). Tällaisen kasvunopeuden voi helposti ymmärtää vaikuttavan moneen asiaan, kuten elinkeinorakenteisiin ja ympäristöön. Selkeästi suurimmat matkailijamäärät suuntautuvat Eurooppaan, toiseksi suurimmat Pohjois-Amerikkaan ja kolmanneksi Kauko-Itään sekä Australiaan ja Uuteen-Seelantiin. Afrikan, Karibian, Oseanian, Etelä-Amerikan ja Keski-idän sekä Etelä-Aasian osuudet matkailijoista ovat verrattain pienet. (WTO 2002, Vuoriston 2003, 131-133 mukaan.)

Monilla alueilla on matkailupotentiaalia, jota ei ole vielä käytetty. Tämä johtuu taloudellisista ja poliittisista tekijöistä sekä luonnonmaantieteellisistä riskeistä ja esteistä. (Vuoristo 2003, 133-134.) Tulevaisuudessa matkailupotentiaalia aiotaan varmasti hyödyntää ja matkailu hyötyineen ja haittoineen laajenee muillekin vielä toistaiseksi vähemmän suosituille matkailualueille.

Jokaisen haastateltavan mukaan kunkin organisaation tulevaisuus näytti hyvältä, eikä merkkejä toiminnan pienenemisestä tai heikentymisestä ollut. Urheilutapahtumiin matkoja järjestävän yrityksen tavoitteena on kasvaa. Pyöräilymatkoja on tarkoitus järjestää yhtä paljon kuin aiemminkin ja ehkä jopa lisää. Kohteita ja uusia matkoja tulee pääasiassa laskettelumatkoja järjestävälle yritykselle koko ajan lisää ja tavoitteena on kasvaa. Kylpylämatkailussa kylpylärakennuksen ja olemassa olevien palveluiden uskottiin kykenevän palvelemaan vielä pitkälle tulevaisuuteen.

”Kyl mä uskon et toiminta jatkuu ihan, et tavoitteena on kasvaa. Et kyl tässä ollaan sillä meiningillä liikkeellä et toiminta jatkuu vielä, ties, niin kauan kun urheilutapahtumii järjestetään.” (Urheilutapahtumamatkat)

”Mä luulen et jatketaan samalta pohjalta ja vähän lisätään sitä.” (Pyöräilymatkat)

”Ihan koko ajan vaan kasvaa ja kohteita tulee enemmän.” (Elämymatkat)

”No kyl mä uskon et nimenomaan tää kylpylärakennus tässä ja nää fyysiset tilat riittää kyllä palvelemaan pitkälle tulevaisuuteen et mitkä ne palvelut kullonkin on ni kehittämiskykyinen paikka ja ammattitaitonen henkilöstö ja innovatiivinen johto ni varmaan aika pitkälle mennään” (Kylpylämatkat)

Toimintaa suunnitellaan elämymatkat - yrityksessä sekä pyöräilymatkoja järjestävässä organisaatiossa kausi kerrallaan. Urheilutapahtumiin matkoja järjestävä matkatoimisto alkaa suunnitella matkaa, kun tapahtuma on tiedossa eli usein pari vuotta etukäteen.

”No periaatteessa kausi kerrallaan. Et toki en osaa siihen sanoa, miten meidän toimitusjohtaja, kuinka pitkälle hän ajattelee. Mut niinku nyt kun tää kausi alkaa loppuu ni sit mietitään just ens kautta. Et tavallaan se on vähän niinku silleen kausi kerrallaan.” (Elämymatkat)

”... tietysti seurataan yleisesti että missä kaikki, esimerkiks seuraavat olympiakisat... et pari vuotta etukäteen mennään” (Urheilutapahtumamatkat)

Voittoa tavoittelemattoman pyöräilymatkailuorganisaation ei välttämättä kannata suunnitella toimintaa kovin pitkälle. Pyöräilymatkailutoiminnan jatkuvuus ja suunnitelmat ovat osittain riippuvaisia rahoittavan kaupungin suunnitelmista, eikä organisaation tavoitteena ole kilpailla muiden kanssa. Kylpylässä tehdään sekä suuria linjauksia toiminnan suhteen, että kyetään reagoimaan muutoksiin hyvinkin lyhyellä aikavälillä. Tämä on ymmärrettävää, sillä kylpylä on iso organisaatio, johon vaikuttaa luonnollisesti hyvin monet asiat suuremmilla panoksilla.

”Ihan hyvältä näyttää kyllä että kaiken aikaa pitää olla hereillä ja mieluummin reagoida ajoissa kuin myöhään ja uskaltaa tehdä sitten riskinottoa kun busineksessa liikutaan.” (Kylpylämatkat)

Matkailun ennustetaan kasvavan tulevinakin vuosina ja sen aiheuttamat haitat ovat yhä paremmin matkailijoiden ja matkanjärjestäjien tiedossa (UNWTO 2009a). On luonnollista, että näinä aikoina kun kaikkia ympäristöä ja luontoa haittaavia ihmisen

toimista aiheutuneita tekijöitä tulisi muutenkin rajoittaa, tulisi niitä rajoittaa myös matkailualalla.

7.1 Tulevaisuuden ennustettavuus

Uudet yhteiskunnalliset prosessit, uudet taloudelliset periaatteet, uudet teknologiat ja uudet poliittiset suuntaukset vaikuttavat maailman tulevaisuussuuntauksiin. Tulevaisuuden mahdollisuudet ja potentiaalit perustuvat olemassa oleviin trendeihin ja jokapäiväisten elämäntyylien ja mahdollisuuksien luomiseen. (Ritchie & Adair 2004, 287.) Tulevaisuutta on yritetty ennustaa eri skenaarioin, esimerkiksi megatrendien avulla. Megatrendit ovat suuria ilmiöitä, joiden suunta on tunnistettavissa ja jotka jatkuvat pitkälle tulevaisuuteen. Elinkeinoelämän Keskusliiton määrittämiä globaaleja megatrendejä ovat muun muassa markkinoiden täyttyminen ja halpatyövoiman vähentyminen palkkaerojen tasaantuessa sekä toisena esimerkkinä palvelusektorin kasvu ja vapaa-aikaan liittyvien ammattien lisääntyminen. Muun muassa UNWTO on kehittänyt Maailmanpankin kanssa kolme skenaariota tulevaisuudesta, joista yhden mukaan luvassa olisi kasvua ja kompromisseja. Toisen mukaan kasvu olisi hitaampaa. Kolmannen skenaarion mukaan polarisaatio syvenee ja maailma jakautuu sekä taloudellisesti, poliittisesti että ideologisesti. (MEK 2006, 4-5, 15.)

Kaikkiin tulevaisuusskenaarioihin liittyy myös epävarmuustekijöitä ja muutosvoimia. Tulevaisuutta tuskin koskaan voikaan täysin pitävästi ennustaa. Matkailun kehitykseen vaikuttavia riskejä ovat UNWTO:n mukaan muun muassa turvallisuusasiat, verotus, lentoliikenteen ja lentokenttien ruuhkat sekä sairaudet ja luonnonkatastrofit. Muutosvoimat suuntaavat päätöksentekoa ja valintoja. Epävarmuustekijät tai riskit ovat joko tunnistettavissa tai täysin ennakoimattomissa. (emt, 16-17.) Turvallisuusasiat, verotus tai luonnonkatastrofit eivät tulleet haastateltavien mieleen tulevaisuuden uhista kysyttäessä.

7.2 Liikuntamatkailun tulevaisuus

Pyysin haastateltavia myös pohtimaan yleisesti liikuntamatkailun tulevaisuutta. Pyöräilymatkailun edustajan mielestä luonnossa liikkumiseen liittyvää matkailua saisi olla enemmänkin. Syynä tällaisten palvelujen puutteeseen hän uskoi olevan toiminnan

huono taloudellinen tuotto. Haastateltava pohti, että Suomi tunnetaan maailmallakin rauhallisena ja luonnonläheisenä maana. Siten ehkä myös rauhallinen liikunta, kuten melonta tai pyöräily, lisääntyy. Hän uskoi myös eri liikuntavälineiden käytön lisääntyvän.

”Suomi maailmallaki tunnetaan luonnonläheisenä ja rauhallisena kohteena ni kyl mun mielestäni ilman muuta se vaikuttaa sit tähänki. ... Nimenomaan sellaseen rauhalliseen luontoon päin.” (Pyöräilymatkat)

”Mä en oo millään tavalla asiantuntija vastaamaan tohon, mut et käsittääkseni nousevan kuin mielummin laskevaan päin. Kaikki media, televisio, painetut lehdet ja tutkimukset keskustelee koko ajan et suomalaiset liikkuu liian vähän ja lapset liikkuu liian vähän ja annetaan mallia ja ohjeita et ilman muuta se on lisääntymään päin, et mikä sen muoto on ni sitä en osaa sanoa.” (Kylpylämatkat)

”Et mikäli hinnat (lentoyhtiöiden) pysyy kunnossa, ni mä uskon et se tota vaan kasvaa, riippuen nyt ihan miten tässä nyt kaikille käy. Mä uskoisin et se (liikuntamatkailu) lisääntyy.” (Urheilutapahtumamatkat)

”Kysyntää ois varmaan enemmänkin.” (Elämymatkat)

Pohjoismaiden kysyntä ja Suomen eksoottisuus ovat nousussa. Suomen vetovoimatekijät ovat turvallisuus, puhtaus, rauhallisuus, hyvä infrastruktuuri, koulutettu kielitaitoinen henkilökunta ja maantieteellinen eksotiikka. (Kostiainen ym. 2004, 303.) Luonto ja luonnossa tapahtuvat aktiviteetit ovat Suomen vetovoima matkailussa. Siten ympäristön tila ja sen puhtaus ovat olennaisia Suomen vetovoiman säilymisessä. (Verhelä & Lackman 2003, 65.) Haastateltavat pohtivat liikuntamatkailun tulevaisuutta Suomessa mutta eivät osanneet sanoa miten liikuntamatkailu saattaisi muuttua globaalisti katsottuna. Elämymatkojen työntekijän mukaan kysyntää liikuntamatkailuyrityksille voisi Suomessa olla enemmänkin ja urheilutapahtumamatkojen työntekijän mielestä liikuntamatkojen tulevaisuus riippuu lentoyhtiöiden hinnoittelusta. Kylpylän edustaja uskoi liikunnan ja liikuntamatkailun lisääntyvän median vaikutuksen myötä. Pyöräilymatkailun edustaja pohti liikuntamatkailun muuttuvan rauhallisemmaksi ja luonnonläheisemmäksi.

8 LIIKUNTAMATKAILUN UHAT

Seuraavassa esittelen tulevaisuuden haasteita ja uhkia matkailussa sekä liikuntamatkailussa. Tekijät, jotka uhkaavat matkailualaa tulevaisuudessa, ovat yhtä paljon haasteena myös liikuntamatkailussa. Teemahaastattelut etenivät haastateltavan ja organisaation taustatietojen kysymisen jälkeen teemoittain. Teemat olivat pääpiirteittäin organisaation yleiset tulevaisuusnäkymät, jotka on käsitelty edellisessä luvussa, liikuntamatkailun uhat, mahdollisuudet ja liikuntamatkailu käsitteenä. Uhat-osiossa käsiteltiin erikseen taloustilannetta sekä ympäristöön ja luontoon liittyviä asioita. Esille otin erityisesti ilmastonmuutoksen ja lentoliikenteen vaikutuksen matkailuun. Lisäksi pohdittiin sosio-kulttuurisia tekijöitä ja kilpailua.

8.1 Taloudelliset uhat

Matkailualalla katsottiin luottavasti talvikauteen 2008-2009. Globaali taloustaantuma oli tiedostettu ja sen uskottiin vaikuttavan vuosien 2009-2010 matkailuun. Taantuma voi kasvattaa lähimatkailua. Myös uusia innovaatioita kaivataan. (TEM 2008, 1.) Kysyttäessä aluksi mahdollisista toimintaan vaikuttavista uhkakuvista tai haasteista, tuli jokaisella haastateltavalla ensimmäiseksi mieleen taantuma ja lama. Yleisen maailmanlaajuisen taloustilanteen ja Suomessakin tuntuva taantumana ei uskottu kuitenkaan vaikuttavan negatiivisesti kenenkään toimintaan eikä organisaation tarjoamien matkailupalvelujen kysyntään merkittävästi.

Urheilutapahtumiin matkoja järjestävä yritys arvioi vuodesta 2009 tulevan yritykselle haasteellisen, sillä kuluja leikataan matkoja ostavissa yrityksissä. Laman tai taantumana ei kuitenkaan uskottu vaikuttavan merkittävästi toimintaan, vaan tavoitteena oli edelleen kasvattaa toimintaa. Itse yrityksen sisällä kuluja ei ollut leikattu tai lama muutoinkaan vaikuttanut esimerkiksi työsuhteisiin.

”...lama tulee ja yritykset leikkaa kuluja joka paikassa, ja yks mistä leikataan on just sitte vieraiden ja henkilökunnan viihdyttäminen ja se on uhkakuva. Ja täst tulee hirveen haasteellinen täst vuodesta 2009 meille.” (Urheilutapahtumamatkat)

Pyöräilymatkoja järjestävän matkailuorganisaation edustaja uskoi laman tai taantumun vaikuttavan jopa positiivisesti matkojen kysyntään. Hänen mukaansa ihmiset haluavat matkustaa joka tapauksessa. Jos varaa ei ole lähteä pidemmille reissuille, lähdetään matkalle lähiympäristöön.

”... taloudellinen lama, et ei sekään vaikuta kun ihmiset kuitenkin lomailee. Jos taloudellinen tilanne on heikko, ni säästetään sit pidemmistä matkoista, mut kotimaassa ja tämmösil pienemmil matkoilla ni voi olla hyvinkin et päinvastoin tulee lisää kysyntää.” (Pyöräilymatkat)

Laskettelu- ja muita liikunnallisia matkoja ulkomaille järjestävän pienen yrityksen käsitys laman vaikutuksesta toimintaan oli ristiriitainen. Toisaalta laman uskottiin vaikuttavan matkailuun yleisesti, mutta omassa toiminnassa ei ollut vielä alkuvuodesta 2009 näkyneitä merkkejä laman vaikutuksesta toimintaan tai kysyntään. Ainoastaan hiihtolomaviikolle oli jäänyt muutamia paikkoja täyttämättä. Yrityksen toinen työntekijä arvioi sen johtuvan siitä, että lomailijat matkaisivat mieluummin Lappiin kuin ulkomaille. Lamaan ei ollut varauduttu konkreettisesti, mutta Elämymatkojen haastateltava muistutti, että yrityksen johtaja on saattanut tehdä suunnitelmia laman varalle. Yrityksen kaksi työntekijää eivät välttämättä suuremmista linjauksista tiedä.

”No kait tää on tää tähetkinen suurin, taantuma/lama, ja kaikki tää miten se vaikuttaa matkailuun ylipäätänsä. Mutta ei me olla ainakaan huomattu tässä vaiheessa et se ois mitenkään vaikuttanu.” (Elämymatkat)

”Must tuntuu kyl et vähän, ku miettii tota hiihtolomaviikkoo, ni se oli vähän semmonen, ku aikasemmin puhuitte tost taantumasta ja muusta, ni joitain paikkoi jäi kyllä täyttämättä, niin veikkaan että on sitte tyydytty, että mennäänki Lappiin.” (Elämymatkat, toinen työntekijä)

Kylpylämatkailun kannalta lamaan ja taantumahan olisi haastateltavan mukaan suhtauduttava vakavasti ja tehdä kustannustehokkaita ratkaisuja. Kyseessä on lähes 1000 työntekijän konserni ja itse kylpylässäkin on noin 250 työntekijää. Lama saattaa jossain vaiheessa vaikuttaa yrityksen toimintaan. Matkailijoiden tai kysynnän suhteen ei

laman uskottu vaikuttavan, sillä kylpylä on omiaan juuri pienten irtiottojen hakemiseen.

”Kyllä siihen pitää vakavasti suhtautua ja varhaisessa vaiheessa tehdä kustannustehokkaita ratkaisuja. Palveluala on aika raskasrakenteinen kun palkkamenot on suuret...tän maailmanlaajuisen taloustilanteen aikana usko on aika suuri kuitenkin siihen, et sellasia pieniä irtiottoja suomalainenkin sitten hakee, ehkä helpompi suunnitella ja toteuttaa kun ulkomaille matkustamiset.”(Kylpylämatkat)

Taloudellisesti matkailu voi hyödyttää kohdealueita sekä välittömästi matkailijoiden ostaessa tuotteita ja palveluita että välillisesti vaikuttaen tuloihin, palkkoihin, verotuloihin ja työllisyyteen (Vuoristo 1998, Suontaustan & Tynin 2005, 32 mukaan). Matkailun taloudelliset vaikutukset voivat siis kohottaa kohdealueen paikallisten elintasoja. Toisaalta matkailu voi vaikuttaa talouteen negatiivisestikin, jos hinnat matkailun myötä nousevat ja infrastruktuurin parantamisesta aiheutuu suuria kuluja sekä markkinoinnille että kunnallismenoille (Sharpley 1994, Suontaustan & Tynin 2005, 33 mukaan).

8.2 Ympäristön ja luonnon huomioonottaminen

Matkailu vaikuttaa kohdealueen ympäristöön monin tavoin. Luontoon ja ympäristöön saatetaan matkailun myötä alkaa kiinnittää enemmän huomiota positiivisella tavalla. Negatiivisia vaikutuksia ovat kuitenkin otsonikerroksen ohentuminen, luonnon raivaus ja ympäristön sotkeminen. (Suontausta & Tyni 2005, 33.)

Esimerkkitapauksena matkailun vaikutuksista ympäristöön voi mainita Alpit liikuntamatkailukohteena. Ensinnäkin Alpeilla vierailee vuosittain noin 40-50 miljoonaa ihmistä. Tällaisen kävijämäärän tarpeiden kattamiseksi on rakennettu 40 000 hiihtoreittiä ja 12 000 hissiä tai kaapelia. Maansiirtokoneet muokkaavat Alppeja, puita kaadetaan ja virtausuomat muuttuvat jatkuvasti. Koska puut eivät enää pysäytä vesien virtaa, tulee teistä, reiteistä ja koventuneesta maaperästä johtimia ja vedet liikkuvat pidemmälle kuin normaalisti. Tämä voi johtaa mutavyöryihin ja maansiirtymiin. Toiseksi, jos sunnuntaiksi sattuu erittäin aurinkoinen päivä, voi Alppien suuntaan olla matkalla tuhansia automatkailijoita. Esimerkiksi 6000 autoilijaa kuluttaa päivän aikana

80 000 litraa bensaa ja tuottaa muun muassa 9 tonnia hiilimonoksidia. (Ryan 2003, 197.)

Kaupunkiympäristöön rakennetut urheilukilpailujen suorituspaikat, kuten stadionit tai kilparadat, vetävät samalla mittavan määrän katsojia. Liikennetungos ja ruuhkat sekä vandalismi, epäsosiaalinen käyttäytyminen ja roskaaminen ovat lyhytaikaisia, mutta sekasortoa ja häiriötä aiheuttavia vaikutuksia. (Hinch 2003, 126.) Liikunta luonnollisissa ympäristöissä, kuten riippuliito, luo painetta maaseutujen mäkiseen ympäristöön ja jyrkänteille. Surffaaminen vaikuttaa ranta-alueisiin, hiihto on luonut painetta vuoristoalueille ja vesiurheilulajit kilpailevat keskenään riittävästä vesitilasta. (Bale 1989, 163, Hinchin 2003, 130 mukaan.)

Uusia lajeja syntyy ja leviää myös koko ajan, mikä johtaa kiehtoviin mahdollisuuksiin matkakohteissa. Kaikkia lakipykäläiä tai hallinnollisia auktoriteetteja ei ehditä huomioida kun on kiire tarttua näihin uusien lajien luomiin mahdollisuuksiin liikuntamatkailua varten. Tällöin ei myöskään kiinnitetä riittävästi huomiota ympäristönäkökohtiin. (Hinch 2003, 130-131.)

Liikuntakulttuurista on tullut nopeasti vaihtuvine trendilajeineen ja esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen myötä ympäristöä kuormittava elämäalue. Voidaan puhua myös yhteiskunnan liikunnallistumisesta globaalilla tasolla. (Vehmas 2001, 8.) Liikuntamuoto asettaa usein kohteelle erityisiä vaatimuksia (Higham 2005, 25). Jotkin urheilulajit vaativat selkeästi luonnollisen tai vähintään osittain luonnollisen ympäristön lajin harrastamiselle. Kohteen tulee lisäksi olla saavutettavissa, kehittynyt ja lajille sopiva sekä houkutteleva. Toiset lajit hyötyvät parhaiten kaupunkiympäristöstä tai ylipäättään rakennetusta ympäristöstä. Isoilla kaupungeilla on tällöin luonnollisesti etua hyvästä infrastruktuurista ja saavutettavuudesta. Jotkin paikat ovat luonnostaan liikuntamatkailulle soveltuvia ja jotkin sellaisia, joille liikuntamatkailu on erittäin tärkeä matkailutuotteen kannalta. (emt, 35.) Jotkin liikuntamuodot vaativat liikuntapaikkojen rakentamista ja saattavat siltä osin kuluttaa tai muokata ympäristöä.

Matkailijakäyttäytymisestä aiheutuvia mahdollisia vaikutuksia ympäristöön ovat esimerkiksi liikenne ja matkustus. Niistä seuraa fossiilisten polttoaineiden käyttöä ja saastetta sekä eri lajien pesintä-, ruoka- ja saastuspaikkojen sekä muuttoreittien

siirtymistä vähemmän optimaalisille alueille. Polkueroosiot, tallauksen vaikutukset, maaperän tiivistyminen, hyönteisten leviäminen, pesintäpaikkojen häirintä, päälaelleen menevä biodiversiteetti sekä uusien lajien, virusten ja bakteerien esiintyminen ovat luonnon virkistyskäytöstä johtuvia haittavaikutuksia. Matkailun aiheuttamat muutokset infrastruktuurissa johtavat luonnollisten ympäristöjen muutoksiin, erilaisiin meri-ilmastoihin, lajien tasapainon muutoksiin ja pesintä-, lisääntymis- ja saalistusalueiden häviämisiin. Villieläinten ruokinta aiheuttaa muutoksia niiden käyttäytymisessä, ruokavaliassa ja ravinnossa, sekä populaatiokokojen nousua ja alueellisten tapojen muutoksia. Matkamuisto-ostokset ovat uhka villieläinkannalle ja luonnollisten prosessien sekasorrolle. (Ryan 2003, 210.)

Matkailusta aiheutuu lisää jätteitä ja melua, joka vuorostaan häiritsee eläinten lisääntymistapoja. Myös esteettisyys kärsii. Käsittelemätön jäte alentaa vedenlaatua sekä aiheuttaa sameutta ja nitraatteja. Sopimaton jätteen jätö on vahingollista terveydelle, sillä siitä aiheutuu vuotoja vedenjakajiin ja alajuoksuvedet rappeutuvat. Luonnollisesti kuolevien jätteiden mittasuhteiden muutos, sairausvaikutukset hyönteiselämään, yhä laajenevat tallausalueet, puunkuoren vähentyminen, asuinaluemuutokset, eroosio ja ekologiset muutokset ovat seurauksia polttopuun käytöstä ja metsien kaadosta. Snorklaus ja sukellus aiheuttavat korallin vahingoittumista, organismien häviämistä ja sairauksia kalalajeissa. (emt, 210.)

Haastatelluissa organisaatioissa on ympäristöasiat otettu vaihtelevasti huomioon. Kylpylässä oli oma työryhmänsä ympäristöasioita varten ja kylpylä on myös alusta asti ollut erilaisissa ympäristöhankkeissa mukana. Ympäristöstä huolehtiminen on osa kylpylän toimintaa turvallisuudessa, hygieniassa, siisteydessä, asiakaspalvelutilanteissa, ekologisuudessa ja säästäväisyydessä.

Pyöräilymatkat ovat taas itsessään jo ekoteko, sillä pyöräily ei kuluta ympäristöä useimpien muiden kulkuvälineiden tavoin. Lisäksi reittien varrelle on jo merkitty nähtävyydet, eikä pyöräilijä mene luonnossa oman mielensä mukaan vaan ohjattuja polkuja pitkin. Urheilutapahtumiin matkoja järjestävän matkatoimiston edustaja myönsi, että ympäristöasiat on otettu huonosti huomioon yrityksessä. Asiakkaat matkustavat kohteisiin lentokoneella, ja se jo yksinään on aikamoinen saastuttaja. Turhaa papereiden printtaamista on kuitenkin pyritty välttämään ja hukkapaperit kierrätetään.

Elämysmatkojen työntekijät uskoivat ainakin jollain tasolla kantaneensa niin sanotusti kortensa kekoon. Kohteissa yövytään sellaisissa majataloissa, joissa ei tarvitse olla kaikkia mukavuuksia. Esimerkiksi lakanoita ei vaihdeta joka päivä, mikä säästää osaltaan luontoa. Vaikka kohteisiin matkustaminen lisää päästöjä ja saastetta, niin sitä on pyritty kompensoimaan ideoimalla hiilitasestrategia perustuen asiakkaiden vapaaehtoisuuteen.

Varsinaista ympäristön tuhoutumista edellä mainituilla tavoilla ei nähty uhkana liikuntamatkailulle tai omalle toiminnalle. Selvästi ympäristöstä huolehtiminen tuntui kuitenkin haastateltavista tärkeältä. Tutkimuksessa mukana olleet matkailupalvelujen tuottajat ja heidän tarjoamansa matkailupalvelut eivät välttämättä suoranaisesti vaikuta matkakohteiden ympäristöihin. Jokainen matkailija on matkustaessaan osaltaan kuitenkin vaikuttamassa ympäristöön. Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että ympäristöasiat ovat tärkeitä ja ne tulisi mahdollisesti ottaa paremmin huomioon organisaatioissa. Se, miten ne voitaisiin paremmin huomioida kussakin organisaatioissa, ei tullut esille. Pyöräilymatkailun edustaja uskoi pyöräilijöiden olevan rauhallista väkeä ja ottavan huomioon sekä kanssakulkijat että ympäristön.

Vaikka matkailu aiheuttaa konkreettisia vaikutuksia kohdealueilla, ei se välttämättä suoraan kosketa ainakaan voittoa tavoittelemattomien organisaatioiden toimintaa. Yritysten sen sijaan luulisi olevan kiinnostuneita kohdealuevaikutuksista, sillä kohteen alueen muutokset tuskin voivat olla heijastumatta lopulta myös yritysten toimintaan kysynnän tai kysynnättömyyden kautta. Haastatellut ymmärtävät ympäristöstä huolehtimisen tärkeyden, mutta paineet siirtyvät pikemminkin yrityksiltä kohdealueille.

8.2.1 Ilmastonmuutos

Viime vuosina on ymmärretty ilmastonmuutoksen olevan todellinen. Ei olekaan kyse vain normaalista kausien vaihteluista, vaan tutkimustenkin valossa on osoitettu ilmastonmuutoksen johtuvan ihmisen toimista. Soinisen mukaan (2008) tämän vakavan asian pitäisi vaikuttaa jo ihmisten matkustuskäyttäytymiseen ja matkanjärjestäjien tulisi tarjota ympäristöystävällisempiä tapoja matkustamiseen ja siihen liittyvään toimintaan (Soininen 2008a, 5).

Maapallon keskilämpötilan kohoaminen ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden kasvun myötä aiheuttaa muutoksia sademääriin, lämpötiloihin ja vuodenaikojen vaihteluihin. Kaikki muutokset vaikuttavat luonnollisesti myös matkailuelinkeinon ja kohteiden vetovoimaan. (Mero 2007, 5; Vuoristo 2003, 193.) Eniten muutokset koskevat Floridaa, Euroopan alppimaita, Välimeren alueen maita, Itä- ja Etelä-Afrikkaa sekä Australiaa. Esimerkiksi Australiassa auringonpaisteen ja sitä myöden uv-säteilyn on ennustettu kasvavan. Välimeren maissa helteiden on ennustettu käyvän sietämättömiksi. Näihin tuloksiin on päädytty Maailman luonnonsäätiön alajärjestön teettämän tutkimuksen mukaan. (Vuoristo 2003, 193.) Talvimatkailu voi kokea suuria muutoksia, kun lumiraja siirtyy ylemmäs vuoristoissa ja hiihtosesongit lyhenevät (Mero 2007, 5).

Soinisen (2008) mukaan Maailman Matkailupäivillä vuonna 2008 luennoitsijat olivat samaa mieltä siitä, että matkailun kasvaessa pitäisi päästöjä samalla vähentää. Maailman matkailupäivillä esitettiin ehdotuksia ilmastonmuutoksen torjumiseksi ja konkreettisia ideoita torjumisen toteuttamiseksi. Yksi näistä ideoista oli lentoihin merkittävät hiilimerkinnät, jolloin kuluttajat voisivat nähdä paljonko kyseinen lento tuottaa hiilidioksidipäästöjä. Myös matkustusta lähelle tulisi suosia ja valita suoria lentoja tai junamatkustusta. Päästökauppa, lentoverot, lentoliikenteen verotukien poistaminen, lentokenttämaksut, polttoaineiden valmistevero, ruuhka- ja käyttömaksut sekä joukkoliikenteen lisämäärärahat ja verohelpotukset nähtiin ratkaisuina ilmastonmuutoksen kuriin saamiseksi. (Soininen 2008a, 5.) Kuitenkin, lentoyhtiöiden tuottamat päästöt maailman kaikista kasvihuonekaasuista ovat noin kolme prosenttia, kun esimerkiksi teollisuuden tuottamat päästöt ovat noin 20 prosenttia. Siten pelkän lentoliikenteen vähentäminen ei ratkaise ilmastonmuutoksesta aiheutuvia ongelmia. Hyödyllisempää olisi saada matkailijat viipymään pidempään erityisesti sellaisissa kohteissa, joissa usein ollaan vain päivä. Tällöin matkailusta saatavat hyödyt, kuten tulot kohdemaalle, kompensoisivat paremmin matkailusta aiheutuvia haittoja. (Mero 2007, 6.)

Laskettelumatkoja järjestävässä yrityksessä on pyritty miettimään asioihin vaikuttamista ja alkutekijöissään oli myös strategia hiilipäästöjen neutralisoimiseksi, johon asiakkaat saavat halutessaan osallistua rahallisesti. Hiilitasestrategian ideana on hiilidioksidipäästöjen neutralisoiminen hiilidioksidia sitovilla hankkeilla. Organisaatio

ilmoittaa asiakkaille heidän ostamiensa matkojen hiilidioksidipäästöjen määrän ja asiakas saa halutessaan maksaa puolet päästöjen neutralisoimiseksi tarvittavasta summasta. Muissa haastatteluissa mukana olleissa yrityksissä ja organisaatioissa ei ollut kehitetty vastaavanlaisia strategioita hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Pyöräilymatkojen tai kylpylämatkailun järjestäjillä siihen tuskin olisi toiminnan kannalta mitään intressejäkään liikuntamatkailun tapahtuessa kotimaassa ilman lentokonematkustamista.

Suomessa ilmasto muuttunee myös. Kesistä ennustetaan tulevan pitempiä ja kunnan talvea ei koeta kuin Pohjois- ja Itä-Suomessa. Havumetsävyöhyke muuttuu lehti- ja sekametsiksi ja sademäärät hirmumyrskyjen kera kasvavat. (Vuoristo 2003, 193.) Suomessa ilmastonmuutos on viime vuosina näkynyt selkeimmin hiihtokauden lyhentymisenä ja leudompina talvina. Monissa hiihtokeskuksissa onkin turvauduttu lumetusjärjestelmiin, jotta laskettelusesonki voi kestää neljästä kuuteen kuukauteen. Ilmastonmuutosta ei silti nähdä Suomessa uhkana, sillä pohjoinen sijaintimme takaa talven tulon Suomeen vastaisuudessakin. Esimerkiksi hiihtokeskuksiin riittää yhä väkeä, uhkaavasta ilmastonmuutoksesta huolimatta. Uhkakuvina hiihtokeskusten kävijämäärille nähdään ennemmin ei-liikunnallisten harrastusten, kuten video- ja tietokonepelien pelaaminen sekä lasten huono kunto ja uushiihtotaidottomuus. Potentiaalina nähdään Suomen Hiihtokeskusyhdistyksen toiminnanjohtajan mukaan ulkomaalaisten osuus hiihtokeskusten käyttäjämäärissä ja erityisesti venäläisissä nähdään Suomen matkailun suuri voimavara. Korkealuokkaisista palveluista, kuten kylpylöistä, tulisi jatkossakin pitää huolta, jotta kävijämäärät eivät lopahda. (Soininen 2008b, 9-10.)

Urheilutapahtumamatkatoimiston edustaja ei uskonut ilmastonmuutoksen vaikuttavan kuluttajien matkustuskäyttäytymiseen. Kylpylän edustaja uskoi kuluttajien olevan entistä valveutuneempia ekologisten ratkaisujen ja ympäristöarvojen suhteen. Pyöräilymatkojen edustaja uskoi Suomen vetovoiman lisääntyvän ilmastonmuutoksen ja lämpötilan nousun myötä. Itse kunkin organisaation toimintaan ei ilmastonmuutoksen oltu huomattu vaikuttavan lainkaan. Laskettelumatkoja järjestävän yrityksen edustaja toivoi humoristisesti, etteivät ainakaan lumet sulaisi.

”Emmä usko et se vaikuttaa näin kuluttajien valintaan yhtään se, että jos ne haluaa mennä kattoon futismatseja Lontooseen, ni kyl ne menee.” (Urheilutapahtumat)

”Jos ihmiset alkaa ajatella et lentäminen on tota epämoraalista tai muuten ni ne lähtee pyörällä saaristoon.” (Pyöräilymatkat)

”Kyl kuluttaja on niinku valveutuneempi ja valveutuneempi kaiken aikaa ja tämmöset ympäristöarvot ja ekologiset ratkaisut ni tulee olla kyllä niinku meilläkin yhtenä, jos ei nyt suorastaan kilpailuvaltina, niin kaiken aikaa niinku käytännön asiakaspalvelun kehittämises huomioituna.” (Kylpylämatkat)

Ilmastonmuutostakaan ei siis koettu merkittävästi liikuntamatkailutoimintaa uhkaavaksi tekijäksi. Sen aiheuttamiin mahdollisiin muutoksiin ei ole tutkimuksessa mukana olleissa organisaatioissa millään tavoin ennalta varauduttu. Ilmastonmuutoksen olemassaolo tiedostettiin, mutta siitä ei uskottu olevan toiminnalle haittaa ainakaan vielä. Mahdollisesti jonkinlaisiin toimenpiteisiin ryhdyttäisiin, jos esimerkiksi lumet laskettelukohteissa sulaisivat tai muutoin ilmastonmuutoksesta olisi kunkin haastatellun organisaation toiminnalle haittaa. Tällä hetkellä sen ei koettu uhkaavan toimintaa, eikä myöskään tulevaisuudessa. Muuttuvat matkailusesongit ja kuluttajien entistä suurempi ilmastotietoisuus ovat kuitenkin esimerkkejä ilmastonmuutoksen odotettavissa olevista vaikutuksista matkailuun (Mero 2007, 7). Kuluttajien ollessa tietoisempia ilmastonmuutoksen vaikutuksista, tulee olemaan tärkeää tarjota heille ekologisia matkustus- ja matkailuvaihtoehtoja. Valveutuneemmat kuluttajat on haastattelujen perusteella huomioitu kahdessa organisaatiossa neljästä.

8.3 Sosio-kulttuuriset tekijät

Liikuntamatkailussa on tärkeää ottaa huomioon matkakohteen alue ja matkailijoiden vaikutus paikallisten asukkaiden elämänlaatuun (Gibson 2006, 131). Matkailusta voi olla kohdemaalle toisaalta hyötyä toisaalta haittaa. Kansainväliset matkailuyritykset lisäävät oman maan kansantalouden kasvua, mutta matkailun kohdemaan kulttuuri usein yksipuolistuu. Paikallisten asukkaiden hyvinvointia ei välttämättä ole myöskään otettu huomioon. (Kostiainen ym. 2004, 309.) Muita esimerkkejä matkailun negatiivisista

sosio-kulttuurisista vaikutuksista ovat kulttuurin hyväksikäyttö, oman kulttuurin hylkääminen ja epäsosiaaliset käyttäytymismuodot. (Suontausta & Tyni 2005, 33.)

Pyöräilymatkoja saaristoon järjestävän organisaation edustaja kertoi, etteivät saaristolaiset huhupuheiden perusteella kannata matkailun lisääntymistä saaristossa. Haastateltava itse ei kuitenkaan kulttuurisiin ongelmiin matkoja järjestäessä ollut törmännyt, mutta ymmärsi mahdollisen massaturismin vaikuttavan negatiivisesti asukkaisiin. Muut haastateltavat eivät osanneet sanoa, että ongelmia kohdealueilla olisi ollut.

Kylpylän edustajan mukaan yksi kansanterveyden kannalta haasteellinen asia voisi olla jonkinlaisen valtavan epidemian tartuttamat lomalaiset ja matkailijat. Varteenotettavana uhkana matkailussa voidaan pitää myös terrorismia. Erityisesti kaikkien muistaman syyskuun 2001 terrori-iskun jälkeen myös matkailuala nousi varpailleen. (Kostiainen ym. 2004, 316.) Liikuntatapahtumiin kohdistuneita poliittisia terrorismihyökkäyksiä on ollut hyvin vähän (Hinch 2003, 195).

Matkailualalla tulisi huomioida alan kriisialttius ja jatkuvat yhteiskunnalliset ja väestölliset muutokset (Kostiainen ym. 2004, 296-297). Kuluttajien, siis myös matkailijoiden, kasvavan ympäristötietouden uskottiin vaikuttavan tuleviin matkavalintoihin kylpylämatkailun edustajan mukaan. Väestön ikääntyminen ja esimerkiksi sinkkujen määrän kasvu ei tullut haastatteluissa esille. Kylpylämatkailun edustaja uskoi tosin seniorimatkailulle olevan jatkossa kysyntää. Väestön ikääntyminen ja perherakenteiden muutokset ovat odotettavissa (emt, 297). Ne eivät välttämättä vielä näy organisaatioiden toiminnassa. Luultavasti siksi näitä tulevia haasteita ei ollut vielä tutkimuksessa mukana olleissa organisaatioissa pohdittu kovin tarkasti, eikä niitä nähty toimintaa uhkaavina tekijöinä.

8.4 Muut uhat

Haastatteluissa tuli esille joitakin muita liikuntamatkailua ja organisaatioiden toimintaa uhkaavia tekijöitä. Näitä ovat muun muassa lentoliikenteeseen liittyvät tekijät ja kilpailu matkailumarkkinoilla. Spekulaatio lentoyhtiöiden toiminnan jatkumisesta ja kuluttajien valinnoista kirvoitti kummatkin ulkomaille matkoja järjestävien yritysten edustajat

pohtimaan lentoyhtiöiden vaikutusta matkailuun. Lentoyhtiöiden verojen kallistuminen nähtiin negatiivisena laskettelumatkoja järjestävässä yrityksessä. Tulevaisuudessa onkin odotettavissa öljyn hinnan jatkuvaa nousua ja erilaisia lisämaksuja lentoliikenteen päästöjä tasaamaan (Mero 2007, 7). Urheilutapahtumamatkatoimiston mielestä ainoana tähän liittyvänä uhkana olisi lentoyhtiöiden totaalinen kaatuminen. Matkoille haastateltavan mukaan lähdetäisiin yhä, vaikka matkojen hinnat kallistuisivatkin. Urheilutapahtumien seuraaminen paikan päältä on aina eri asia kuin kotisohvalta.

Matkailuun liittyvää liikennettä ei ole helppo erottaa muusta liikenteestä. Lomamatkailuliikenteen osuus on jonkin arvion mukaan kuitenkin jopa 60 prosenttia lentoliikenteestä. Viimeisen 20 vuoden aikana lentoliikenne onkin ollut kasvussa neljästä seitsemään prosentin vuosivauhtia. Lentoliikenteen osuus maailman luonnonvarojen kulutuksesta on huomattava. Se kuluttaa noin viisi prosenttia maapallon öljyntuotannosta vuodessa. Lentoliikenne saastuttaa myös ilmakehää. Lentoliikenteen päästöt ovat vuosittain satoja miljardeja tonneja hiilidioksidia ja vettä sekä lähes kymmenen miljoonaa tonnia typen oksideja ja rikkidioksidia. Olennaista on se, että yli puolet päästöistä tapahtuu kilometrien korkeudessa, jonka vuoksi ne säilyvät ilmakehässä jopa sata kertaa kauemmin kuin ”normaalisti” maan päällä tuotetut saasteet. Tämä ohentaa entisestään maapalloa suojaavaa otsonikerrosta. (Kostiainen ym. 2004, 315.)

Ruuhkaiset ja lähellä taajamia sijaitsevat lentokentät ovat myös oma ongelmansa. Lentokenttien ympäristöä vahingoittavat esimerkiksi lentokoneiden ja lentokentillä käytettävien ajoneuvojen saasteet. Muita ympäristöä vahingoittavia tekijöitä ovat lentomelu, veden ja maaperän saastuminen kenttien ympäristössä sekä myös lentokenttien jätehuolto-ongelmat. (emt, 316.) Haastateltavat kokivat suuremmaksi uhaksi lentoyhtiöiden hintojen kallistumisen, kuin niiden saastuttavan elementin. Kuten aiemmin mainitsin, ilmastonmuutos ei välttämättä näy vielä konkreettisesti yritysten toiminnassa. Pidemmällä aikavälillä lentokoneiden tuottamilla saasteilla saattaa kuitenkin olla merkitystä ilmastonmuutoksen kiihtymiseen ja sitä kautta muun muassa matkakohteisiin.

Jokainen haastateltu uskoi organisaationsa olevan hyvin vahvoilla yritysten välisessä kilpailussa. Kilpailijoita ei koettu joko olevan lainkaan, tai sitten organisaation koettiin

olevan alan johtavia toimijoita. Urheilutapahtumamatkatoimiston edustaja katsoi Suomen matkatoimiston olevan heidän suurin kilpailijansa. Kaikki haastatellut olivat sitä mieltä, että heidän toimintansa on laadukasta ja erittäin hyvää. Kilpailijoita ei omalle toiminnalle koettu olevan - omien liikuntamatkailupalveluiden koettiin olevan hyvin vahvoilla matkailumarkkinoilla. Kunkin haastatellun edustaman organisaation matkailupalvelujen uskottiin olevan myös sen verran erikoisia Suomen markkinoilla, ettei kilpailu-uhkaa ollut tällä hetkellä kellään haastatelluista näkyvissä. Jos yrityksiä tulisi lisää samoille markkinoille, olisi markkinointia ehkä joissain yrityksissä tehostettava. Toista pyöräilymatkojen järjestäjää ei Turun seudulla ole, mutta saaristossa on yksi pienempi vastaavaa toimintaa järjestävä yritys. Pyöräilymatkailun edustaja ei uskonut kyseisen yrityksen vievän asiakkaita Turku Touringilta.

”No me itse nähtäis niin, että me ollaan siellä oman sektorimme kärkipäässä ja haluttais säilyttääkin semmonen... ehkä me pidämme itse itseämme suurimpana kilpailijana.” (Kylpylämatkat)

”Et siis toki on niinku kilpailijoita, mut me ollaan kuitenkin ehkä vähän silleen erilaisempi ku nä muut tässä ympärillä.” (Elämysmatkat)

”Tää on vaa yks paikka minne ihmiset voi laittaa rahansa. Ja tota kaikkihan on kilpailua.” (Urheilutapahtumamatkat)

Ei oo kilpailijoita. Nyt sit tos Nauvossa on yks yrittäjä joka järjestää, majotusyrittäjä, joka järjestää kans pyöräretkii. Mut en mä nää et sekään ois mikään kilpailija. Kyl mä luulen et se laajenee tää toiminta. Tulee lisää yrittäjiä. (Pyöräilymatkat)

Taulukko 6. Liikuntamatkailutoiminnan uhat haastatelluissa organisaatioissa

	Event Travel	Turku Touring	Elämymatkat	Naantalin kylpylä
Taantuma	Vaikuttaa	Vaikuttaa positiivisesti	Ehkä vaikuttaa	Ei vaikuta
Ilmastonmuutos	Ei vaikuta	Vaikuttaa positiivisesti	Ei vaikuta	Ei vaikuta
Ympäristö- vaikutukset	Ei otettu huomioon	Otettu huomioon	Otettu hieman huomioon	Otettu huomioon
Kilpailu	Ei kilpailijoita	Ei kilpailijoita	Ei kilpailijoita	Itsensä suurin kilpailija
Lentoliikenne	Hintojen kallistuminen	-	Verojen kallistuminen	-
Vaikutus paikallis- väestöön	-	Mahdollisesti, negatiivisesti	-	-
Muuta	-	-	-	Epidemiat, Suuret ikäluokat (myös mahdollisuus)

9 LIIKUNTAMATKAILUN MAHDOLLISUUDET

Kaikkien haastateltujen mielestä organisaation toiminnalla on mahdollisuuksia kasvaa. Tarkemmin eivät haastateltavat osanneet eritellä mitä mahdollisuuksia toiminnan kehittämisessä voisi tulevaisuudessa olla. Kasvuun ja kehittämiseen nähtiin kuitenkin aina olevan varaa, jopa haastattelujen aikana olleessa laman uhkaamassa taloustilanteessa. Yhden haastateltavan mukaan suuret ikäluokat on potentiaalinen kasvava kohderyhmä. Matkailulla on kasvun lisäksi monia innovatiivisiakin mahdollisuuksia, joita esittelen tässä luvussa haastattelujen tuloksien lisäksi.

”Mahdollisuuksia on, pitää vaan löytää se oikee hintataso, että tota saadaan ihmiset sohvilta matkoille kattoon niit juttuja.” (Urheilutapahtumamatkat)

”No kyl mä luulisin et se laajentaminen ja lisääminen on sellasta joka on aina mahdollista.” (Pyöräilymatkat)

”Siis tietysti aina niinku tietysti kehittää, ettei jää niinku paikalleen, tosissaan et joka kaudella olis jotain vaikei nyt sit oliskaan uutta kohdetta, mut vähän jotain tavallaan uutta et mennään eteenpäin, jos siihen on resursseja.” (Elämysmatkat)

”Varmaan rajattomat, ei mitään estettä, paitsi mitä markkinatalous mahdollistaa ja miten pysytään hereillä siellä kärjessä, ni kyl mä uskon et mahdollisuudet on vaikka mihin.” ”...ylläpitää nykyisen toiminnan monipuolisuutta ja kehittää sitä sitten vastaamaan asiakkaan tarpeita.” (Kylpylämatkat)

Tulevaisuudessa nähdään paljon potentiaalia uusien matkailuinnovaatioiden merkeissä. Avaruusmatkailu on ehkä yksi mielenkiintoisimmista mahdollisuuksista matkailun alalla. Matkailutuotteiden teemoittuminen suurten brändien alle ja ikkunattomat halpahotellit ovat myös tulevaisuuden näkymiä, samoin kuin huippunopeat lentokoneet ja vedenalainen matkailu. Näistä kaikki eivät välttämättä toimi Suomessa (MEK 2006, 29). Yksi potentiaalinen mahdollisuus matkailussa on ekologinen virtuaalinen matkailu, eli matkailu ilman fyysistä matkustamista. Internetin lisäksi tietotekniikan koko ajan kehittyessä uudet välineet ja sovellutukset tuovat virtuaalimatkailulle uusia mahdollisuuksia. Virtuaalista matkailua voi harrastaa joko virtuaalisen tiedon hankinnan

avulla tai itse kohteisiin matkustamalla, virtuaalisesti. (Kostiainen ym. 2004, 319-320.) Virtuaalinen matkanteko ei ollut haastateltujen matkailupalvelujen tuottajien suunnitelmissa tällä hetkellä.

Suurissa ikäluokissa saattaa piillä potentiaalia monille matkailuyrittäjille, kun etsitään uusia kohderyhmiä ja innokkaita liikuntamatkailijoita. Kylpylän edustaja näkikin mahdollisuuksia tässä uudessa kohderyhmässä. Suuret ikäluokat olisivat luultavasti itsekin kiinnostuneita pitämään itsestään huolta, liikkumaan ja käyttämään varojaan matkustamiseen. Ikääntyvä väestö tulee yhä terveystietoisemmaksi ja etsii siksi liikunnallisia aktiviteetteja, jotka pitäisivät heidän terveytensä kunnossa. Tämä on erityisesti näkyvissä kehittyneissä maissa. (Hinch 2003, 195.) Matkailuelinkeino joutuu sopeutumaan yhteiskunnan ikärakenteiden muutoksiin eläkeläisten muodostaessa yhä suuremman markkinaosuuden (Vuoristo 2003, 194-195).

Matkailussa on viime aikoina tullut esille myös uusia matkailumuotoja. Länsimaisten ihmisten matkailu on massailmiönä väistämättä muuttanut alkuperäistä rakennuskantaa, uudisrakentamista ja maankäyttöä. Myös luonto, maisema, kulttuuri ja väestön elinkeinorakenne ovat saaneet massaturismista osansa. (Kostiainen ym. 2004, 310.) Massaturismi on aiheuttanut vesistöjen, rantojen ja metsien kuormittumista ja likaantumista sekä vahingoittanut eläinlajeja ja sen vastakohtaksi on kehittynyt ekoturismi ihmisten kasvavan ympäristökiinnostuksen myötä. (emt, 305-306.) Ekologisemmat matkailumuodot, ekoturismi, uusi turismi ja vihreä matkailu sokeutuvat usein myös käsitteinä toisiinsa. Uuteen turismiin liittyy muotivirtauksien seuraaminen ja kokeneisuus. Vihreän matkailun ideana ovat ekologiset arvot (Nurminen 2002, 16-17).

Kaikkein uusimpana trendinä matkailussa voidaan sanoa olevan matkustaminen koskemattomille alueille. Mieleisintä matkustusta ei välttämättä ole enää massaturismikohteet. Matkustuselämyksiä haetaan luonnosta ja ekologisemmasta tavasta matkustaa. Urheilullinen massaturismia ekologisempi seikkailumatkailu, kuten koskenlasku-, sukellusmatkat tai viidakkoretket, on ollut pitkään kasvussa. (Kostiainen ym. 2004, 301-302.)

Matkailulla on monia potentiaalisia kehitysmahdollisuuksia. Osaltaan kehityksessä ovat mukana myös haastatellut organisaatiot uskoessaan toiminnalla olevan mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä. Jokainen organisaatioista aikoo pyrkiä lisäämään kohteita valikoimaansa tai uudistamaan tarjontaansa. Pyöräilymatkailussa on hyödynnetty, ehkä puolivahingossa, Suomen vetovoimatekijöitä, kuten puhdasta luontoa ja rauhallisuutta (vrt. Kostiainen ym. 2004, 303). Jos pyöräilymatkailua järjestävä organisaatio tavoittelisi voittoa ja suurempaa tuottoa, voisi vielä paremmassa Suomen vetovoimatekijöitä hyödyntävässä markkinoinnissa piillä mahdollisuuksia asiakasmäärien kasvattamiseen niin halutessa. Toisaalta asiakasmäärien kasvaminen lisäisi painetta pyöräilymatkailun kohdealueille ja näin ollen aiheuttaisi vuorostaan haittoja ympäristölle ja paikallisille asukkaille.

10 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS JA POHDINTA

10.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimukseen haastattelin neljää liikuntamatkailupalvelujen tuottajaa, joista kukin edusti erityyppistä liikuntamatkailua. Vaikka kyseessä oli laadullinen tutkimus, olisi haastatteluja voinut tehdä enemmän. Tällöin tutkimukseen olisi voinut saada hieman enemmän aineistoa ja vertailu haastateltavien ja tutkimuskirjallisuuden välillä luotettavampi. Ongelmaksi haastateltavia etsiessäni muodostui potentiaalisten ja tutkimukseen sopivien haastateltavien vähyys Etelä- ja Varsinais-Suomessa. Harkitsin etsiväni haastateltavia myös pohjoisen laskettelukeskuksista tai muualla Suomessa sijaitsevista liikuntamatkailuyrityksistä. Harmikseni minulla ei ollut mahdollisuutta käyttää aikaa matkustamiseen ympäri Suomea haastattelujen perässä. Tuntui, että neljän haastateltavan löytäminen ja saaminen mukaan tutkimukseen toivomallani alueella oli kiven alla. Siltä osin olen kuitenkin tyytyväinen, että sain neljä sopivaa ja motivoitunutta haastateltavaa pro gradu -tutkimukseeni mukaan.

Haastateltavat olivat kukin liikuntamatkailupalvelua järjestävien organisaatioiden työntekijöitä ja siten luotettavia vastaamaan haastattelukysymyksiin. Jos tutkimukseen olisi saatu johtajia, olisi joihinkin kysymyksiin voinut saada enemmän tarkennusta. Muistettava on, että vastaukset ovat kunkin haastateltavan subjektiivisia näkemyksiä ja mielipiteillä on niissäkin oma osansa. Silti haastateltavilla oli organisaation edustajina riittävästi matkailualan osaamista ja tietoa, joten vastausten voi sanoa olleen luotettavia. Liikesalaisuuksien paljastuminen ei ollut esteenä haastattelujen totuudenmukaisille vastauksille - oikeiden nimien käyttämiseen annettiin suostumus.

Haastattelut sujuivat yleisesti ottaen mukavasti. Haastattelut käytiin rauhallisissa ympäristöissä yritysten ja organisaatioiden omissa tiloissa. Häiriötekijöitä ei ollut. Haastatteluja litteroidessani huomasin osassa haastatteluista asioita, joita ei kaikkien haastateltujen kanssa ollut käyty läpi. Pyysin täydennystä niihin muutamiin vaille käsittelyä jääneisiin asioihin sähköpostitse ja sainkin riittävän kattavat vastaukset kaikilta. Näin ollen kaikki haastattelut käsittelevät samat teemat ja aiheet läpi ja ovat keskenään vertailukelpoisia.

Ensimmäisenä haastattelin Event Travelin myyntipäällikköä. Haastattelu oli samalla ensimmäinen täysin itsenäisesti suunniteltu ja tehty haastattelu. Haastattelu sujui hyvin. Haastattelurunko sekä etukäteen teema-alueiden sisälle pohditut kysymykset osoittautuivat hyödyllisiksi. Haastattelusuunnitelma toimi itselläni loistavana apuna, jotta kaikki teema-alueiden sisällä käytävät asiat saatiin käsiteltyä. Muutaman kerran ajatus katkesi, jolloin poimin seuraavan kysymyksen suoraan paperista. Haastattelu pysyi koko ajan luontevana ja asiasta toiseen tuli siirryttyä sujuvasti. Suunnittelemani teema-alueet ja niihin liittyvät kysymykset eivät seuranneet toisiaan täysin haastattelurungon mukaisesti, sillä joissain vastauksissa tulikin jo vastaus useampaan kysymykseen tai jostain aihealueesta oli luontevampi siirtyä toisen teema-alueen kysymyksiin. Pääosin seurasin kuitenkin haastattelurunkoa.

Haastateltava oli motivoitunut, ja pohti kysymyksiä vastaten omien mielipiteidensä valossa ja liikoja pohtimatta. Haastattelu ei muodostunut lopulta kovin syvälliseksi, mutta kaikki teemat tuli käsiteltyä ja kysymyksiin saatiin vastaukset. Kaiken kaikkiaan olin tyytyväinen haastattelun sujuvuuteen, mutten täysin tyytyväinen kysymysten aseteluun ja näin vastausten jäämiseen hieman pinnallisiksi. Ensimmäisen haastattelun jälkeen tein muutoksia haastattelurunkoon, jonka toivoin auttavan esiin tulleissa ongelmakohtissa. Haastattelussa tuli myös esille muutama asia, joita päätin hyödyntää seuraavissa haastatteluissa ja pohtia kyseisiä asioita seuraavienkin haastateltavien kanssa.

Toinen haastattelu pyöräilymatkailun tiimoilta sujui mukavasti, eikä jännitystä ollut ilmassa. Haastateltava oli motivoitunut, joskin haastattelun loppupuolella kiinnostuksen lakkaamista ja kysymysten syvällisen pohtimisen puutetta oli ilmassa. Vaikeimpiin kysymyksiin vastaaminen takkusi jälleen, eikä haastateltava pystynyt vastaamaan kaikkiin kysymyksiin tarkasti. Saman ongelman koin ensimmäisessäkin haastattelussa. Kysymykset olivat ehkäpä edelleen huonosti aseteltuja. Runko oli kuitenkin tekemieni muutosten jälkeen toimivampi. Riittävän tarkkoja vastauksia ei mielestäni tullut osiossa liikuntamatkailun mahdollisuudet ja uhat. Muuten haastattelu sujui mainiosti, ja koin saaneeni riittävästi vastauksia tarvitsemiini kysymyksiin. Haastateltava oli rauhallinen ja pohti kysymyksiä jonkin verran. Organisaatiota koskeviin kysymyksiin oli varmasti helpoin vastata ja siihen osioon sain parhaiten vastauksia.

Elämysmatkojen haastattelu sujui rennossa ilmapiirissä. Haastateltava kertoi, ettei hän uskonut olevansa välttämättä hyvä haastateltava tai ettei hän osaisi vastata kysymyksiin. Sanoin kuitenkin myös vastauksen ”en tiedä” olevan yhtä lailla vastaus, eikä haastateltavan tarvitsisi miettiä ovatko vastaukset ”oikeita” vai ”väärä”. Organisaatiota koskeviin kysymyksiin sain vastauksia jälleen riittävästi. Vaikeimpiin kysymyksiin sain suppeammin vastauksia. Liikuntamatkailulla tai yrityksen toiminnalla ei koettu olevan juuri uhkia. Haastattelu sujui takkuilematta ja jo rutiinilla - kyseessä oli kolmas haastattelu, joten kysymykset ja ongelmakohdat olivat jo tuttuja.

Kylpylämatkailun edustajan haastattelu poikkesi hieman aiemmista, sillä haastateltava pohti selkeästi enemmän kysymyksiä - ja vastauksiaan - kuin edelliset haastateltavat. Vastaukset olivat yllättävänkin monimuotoisia ja uskon, että tästä haastattelusta sain eniten erilaista näkökulmaa. Olin myös pyynnöstä lähettänyt suppean haastattelurungon teema-alueineen etukäteen haastateltavalle, jota haastateltava ei kuitenkaan ollut sanojensa mukaan ehtinyt tarkemmin katsoa. Haastattelu katkesi kaksi kertaa haastateltavan vastaanottaessa puheluita, mutta taukojen jälkeen jatkoimme haastattelua ilman liiallista herpaantumista. Haastateltava ei juuri empinyt vastauksissaan, vaan antoi kattavia vastauksia selkeästi ja rauhallisesti.

Tutkimuksen tekoon meni kaikkiaan puolitoista vuotta. Tällä ajanjaksolla oli muutama pidempi tauko, joka aiheutti lähinnä itselleni lisää työtä. Muutaman viikon tauon jälkeen piti aina sekä perehtyä tekstiin uudestaan että orientoitua opinnäytteen tekemiseen. Tämä ei kuitenkaan mielestäni ratkaisevasti vaikuttanut tutkimuksen luotettavuuteen. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voi myös arvioida sen perusteella, miten tarkasti tutkija on selostanut tutkimuksen toteutuksen (Hirsjärvi ym. 2003, 214). Olen selostanut tutkimusprosessin aiemmin luvussa kolme. Mielestäni se on selostettu riittävän tarkasti. Olen esitellyt myös haastateltavat ja heidän kokemuksensa matkailualalla ja liikuntamatkailun parissa. Kaikilla haastatelluilla on runsaasti kokemusta matkailusta ja melko paljon myös liikuntamatkailusta.

Tutkimuksen ensimmäisissä versioissa sorruin usein tekstin toistoon, mutta lopulta sain tiivistettyä tekstiä huomattavasti. Koen onnistuneeni myös siinä, että sain tutkimuksen tehtyä kohtuullisessa ajassa, vaikka aikani kirjoittamiselle oli melko rajallinen. Tutkimuksen kirjoittamiseen olevien vapaiden hetkien vähäisyys sai minut käyttämään

tutkimuksen tekoon varaamani ajan tehokkaasti. Ehkä tästä syystä tutkimus valmistui loppujen lopuksi suunnittelemani aikataulun puitteissa.

Yleensä tekstiä kirjoittaessani sorrun helposti tekemään omia johtopäätöksiä arkihavaintojen ja omien tuntemusten ja uskomusten pohjalta. Tässä tutkimuksessa onnistuin karsimaan tällaista niin sanottua mutu-tietoa. Onnistuin pohtimaan aihetta faktojen valossa ja pitäytymään tosiasioissa. Oman pohdinnan ja omat ajatukset olen pyrkinyt perustelevaan aiemman tutkimuskirjallisuuden ja aiempien tutkimusten avulla. Viittaukset ovat johdonmukaisia ja yhtenäisiä. Havaitsin viimeistä edeltävässä tutkimuksen versiossa olevan huolimattomuudesta johtuvia puutteita lähdeluettelon ja viitteiden suhteen. Kävin kaikki epäselvät viittaukset havaintoni jälkeen läpi ja päivitin lähdeluettelon ja viitteet paikkansapitäviksi.

10.2 Pohdinta

Haastattelujen anti ja haastateltavien vastaukset jäivät osittain suppeiksi. Oli yllättävää todeta, että haastateltavat eivät nähneet liikuntamatkailua tai omaa toimintaa uhkaavia tekijöitä olevan juuri lainkaan. Ilmastomuutoksen, taantuman tai muidenkaan globaalien matkailua uhkaavien tekijöiden ei uskottu vaikuttavan organisaation toimintaan, vaikka niiden olemassaolo tiedostettiin. Mahdollisuuksia uskottiin haastateltavien mukaan olevan vaikka mihin. Toiminnan kasvu ja liikuntamatkailun lisääntyminen oli todennäköistä. Uusien kohteiden lisääminen palvelutarjontaan oli suunnitteilla.

Haastateltavat ymmärsivät käsitteen liikuntamatkailu monin eri tavoin. Erikoista on se, että oman toiminnan ei nähty olevan liikuntamatkailua kuin yhdessä tapauksessa. Yksi haastatelluista puolestaan uskoi urheilutapahtumamatkailun sekä kylpylämatkailun sisältyvän myös käsitteeseen liikuntamatkailu, toisin kuin niiden edustajat. Liikuntamatkailu voidaan haastattelujen perusteella käsittää monin eri tavoin. Olennaisinta liikuntamatkailussa on kuitenkin liikunta - joko itse harrastaen tai urheilutapahtumaa katsojana seuraten. Liikunnalle tulee olla myös sopivat puitteet ja sen on oltava matkan päätarkoitus, jotta voidaan puhua liikuntamatkailusta. Muutoin voidaan puhua matkailuliikunnasta tai liikunnallisesta matkailusta.

Lentoverojen kallistuminen nähtiin jonkinnäköisenä uhkana, tai vähintään haittatekijänä tutkimuksessa haastatteluissa mukana olleiden organisaatioiden toiminnalle. Tätä tekijää ei kuitenkaan ollut esillä esimerkiksi Kostiaisen ym. (2004) esittämissä uhkakuvissa, sillä taloudellisia uhkia matkailualalle ei ollut käsitelty. On huomattava, että käyttämäni vertailupohja Kostiaisen ym. (2004) on eritellyt sekä matkailusta aiheutuvia että matkailualaan vaikuttavia uhkia. Esimerkiksi matkailun vaikutukset luontoon ja ympäristöön ovat usein matkailusta aiheutuvia välittömiä haittatekijöitä luonnolle ja ympäristölle. Ne vaikuttavat kuitenkin matkailualaan ja matkailupalvelujen tuottajien toimintaan välillisesti. Matkailualan pirstaloituminen uhkana taas vaikuttaa suoremmin matkailualaan ja aiheuttaa matkailualan toimijoille haastetta. Otin taloudelliset uhat yhdeksi tarkasteluteemaksi, sillä se on olennainen osa matkailun alaa ja vaikuttaa matkailuun sekä positiivisesti että negatiivisesti. Negatiiviset vaikutukset voidaan nähdä myös uhkina ja positiiviset vaikutukset mahdollisuuksina. Esimerkiksi matkailun negatiiviset vaikutukset, kuten saasteet tai kulttuurien yksipuolistuminen, voidaan käsittää myös uhkina matkailulle. Luvussa viisi olen esittänyt matkailun positiivisia ja negatiivisia puolia juuri tästä näkökulmasta katsoen.

Syynä uhkakuvien mainitsematta jättämiseen voi olla se, etteivät matkailualan kansainväliset haasteet koske Suomea, ainakaan vielä. Globaalit taloushuolet eivät matkailupalvelujen tuottajia paina, eikä ilmastonmuutoksessa nähdä uhkaa toiminnalle – edes muun muassa laskettelumatkoja Alpeille järjestävässä yrityksessä. Uskaltaisin sanoa, että jossain vaiheessa ilmastonmuutoksen vaikutukset tulevat ulottumaan myös Suomeen ja tutkimuksessa mukana olleiden organisaatioiden toimintaan. Lienee mahdollista, että esimerkiksi laskettelu- ja muita liikuntamatkoja järjestävän Elämysmatkojen kohteissa tapahtuu muutoksia ilmastonmuutoksen myötä. Mahdollisesti haastateltavat eivät vain osanneet tällä hetkellä sanoa toimintaa uhkaavista tulevaisuuden haasteista, kun ne eivät vielä toiminnassa konkreettisesti näy. Haastateltavat elävät ehkä enemmän tässä hetkessä, lyhyen aikavälin suunnitelmia seuraten. Jokainen haastateltava katsoi tulevaisuuteen hyvin luottavaisesti, eikä minkään nähty olevan suurena esteenä toiminnan kasvulle saati kehittämiselle. Monet muutkaan haasteet, kuten väestön ikärakenteen muutos, eivät haastattelujen perusteella olleet ilmeisesti ainakaan vielä nähtävissä. Perherakenteiden muutokset kuten sinkkujen määrän kasvu ei ainakaan vielä ollut vaikuttanut haastateltavien edustamien organisaatioiden toimintaan.

Liikuntamatkailun mahdollisuuksista eivät haastateltavat osanneet tarkemmin sanoa, mutta uskoivat liikuntamatkailua tarjoaville yrityksille olevan enemmänkin kysyntää. Erikoisemmat mahdollisuudet, kuten avaruusmatkailu tai virtuaalimatkailu, eivät tulleet haastateltavien mieleen. Kukin haastateltu oli varsin tyytyväinen oman työpaikkansa liikuntamatkailupalveluihin. Haastatteluhetkellä toiminta kussakin organisaatiossa sujui mainiosti. Jokainen haastatelluista tuntui keskittyvän oman työnkuvansa hyvin hoitamiseen - uusien mahdollisuuksien innovointi ei kuulunut työtehtäviin. Ikäihmisille suunnatut palvelut tulevat tulevaisuudessa yhä enemmän kyseeseen varsinkin kylpylämatkailussa. Tällä saralla toiminta varmasti tulevaisuudessa laajenee.

Ensimmäisessä haastattelussa kysyin turhan laveasti tuliko luontoon tai ympäristöön liittyviä uhkakuvia mieleen ja oliko sosio-kulttuurisia haasteita olemassa. Teemat olivat liian laajoja. Olisin myös voinut muotoilla kysymykset paremmin. Haastattelurunko muotoutuikin oikeastaan tarkemmaksi vasta ensimmäisen haastattelun jälkeen. Alun perin olin ajatellut, että haastateltavat saisivat omin sanoin kertoa vapaasti mieleen tulevista tulevaisuuden uhkakuvista ja mahdollisuuksista. Ensimmäisessä haastattelussa huomasin, ettei tulevaisuuden asettamia haasteita liikuntamatkailulle ja yrityksen toiminnalle tullut juurikaan esiin eli alkuperäinen ajatukseni ei toiminut. Jouduin siis ikään kuin improvisoimaan ja poimin etukäteen listaamiani uhkakuvia pyytäen haastateltavaa pohtimaan niiden vaikutuksia yrityksen toimintaan ja liikuntamatkailuun. Päätin muokata haastattelurunkoa ja seuraavissa haastatteluissa otin esiin uhkia ennalta pohtimiini teemoihin, eli talouteen, luontoon ja ympäristöön sekä sosio-kulttuurisiin tekijöihin liittyen. Näitä olivat muun muassa luontoon ja ympäristöön liittyen ilmastonmuutos sekä lentoliikenteestä aiheutuvat haitat. Vasta analyysivaiheessa ryhmittelin litteroimani haastattelut pääteemoihin.

Haastateltavat pohtivat konkreettisia ja välittömiä uhkia ja mahdollisuuksia organisaation liikuntamatkailutoiminnalle. Se, etten osannut johdatella haastateltavia pohtimaan liikuntamatkailun uhkia ja matkailun vaikutuksia laajemmin, saattoi aiheuttaa sen että tulokset haastatteluista jäivät suppeahkoiksi. Olisin toivonut haastateltavilta syvempää sukeltamista esittämiini aiheisiin ja tarkempaa pohdintaa kustakin teemasta.

Luulin, että olin pohtinut haastattelurunkoa ja tutkimuskysymyksiä riittävän tarkasti ennen haastattelujen aloittamista. Näin jälkikäteen on helppo huomata, että taisin lähteä ikään kuin soitellen sotaan, vaikka tutkimuksen suunta ei ollut täysin selvä. Uskoin, että saisin haastatteluista näkökulmaa tutkimuksen tekoon ja että haastattelujen tulokset muokkaisivat työni suuntaa. Kuitenkaan, en ehkä sittenkään ollut paneutunut tutkimuskirjallisuuteen ja viitekehukseen riittävän huolellisesti ennen kuin ryhdyin tekemään haastatteluja. Paremmalla temahaastattelurungon suunnittelulla ja aiheen selventämisellä olisin saattanut osata muotoilla kysymykset paremmin ja saanut näin syvällisempiä ja tarkempia vastauksia. Toisaalta liikuntamatkailun ja matkailun kirjallisuutta riittää ja kaiken saatavilla olevan tiedon ja näkökulmien läpi kahlaaminen olisi viivytännyt tutkimusprosessia. On myös huomattava, että yksi haastateltavista toi kuitenkin esiin muutamia sellaisia näkökulmia ja haasteita, joita muut haastateltavat eivät olleet maininneet. Kyseinen haastateltava myös pohti syvällisemmin kysymyksiä. Muutamalla lisähaastattelulla olisin voinut saada kaipaamaani syvyyttä tutkimusaineistoon.

Olen tässä tutkimuksessa tarkastellut liikuntamatkailun ja matkailualan uhkia ja mahdollisuuksia. Haastatteluissa kysymysten kohteena olivat lähinnä yritykset ja organisaatiot ja niiden toiminta. Monet matkailualan haasteista eivät välttämättä koske itse organisaatioiden toimintaa. Haastattelujen tarkoitus oli saada esiin ennalta-arvaamattomia uhkakuvia koskien näiden matkailuorganisaatioiden liikuntamatkailutoimintaa. Oletin, että haastatteluissa olisi tullut ilmi lukuisia matkailupalvelujen tuottajien toimintaa haastavia tekijöitä ja uhkakuvia. Uskoin erityisesti taantuman ja ilmastonmuutoksen olevan suurimpia haasteita. En osannut odottaa että haastateltavat eivät kokeneet juuri minkään olevan esteenä tai uhkana liikuntamatkailutoiminnalle. Haastatellessa huomasin, että mahdollisuuksia ja uhkakuvia sai oikein kaivaa esiin haastateltavien mielensopukoista. Kyse oli myös yksittäisten ihmisten näkemyksistä, joskin näkemykset edustavat myös organisaatioiden näkemyksiä.

Matkailualan kehittyessä ja kasvaessa luo se uusia mahdollisuuksia. Haastatteleman henkilö eivät tuoneet esille organisaatioiden uusia sellaisia mahdollisuuksia, mitä matkailualalla on esillä. Jokainen organisaatio lienee toimivan mainiosti, eikä uusia

toimintamuotoja ole mietitty, sillä vanhatkin toimintamuodot koetaan hyviksi ja riittäviksi asiakasvirran ylläpitämiseksi.

Matkailun vaikutukset tulisi ottaa huomioon erityisesti matkailuyrityksissä. Uskon, että tästä tutkimuksesta voisi olla hyötyä erityisesti uutta liikuntamatkailualan yritystä perustaessa. Tässä tutkimuksessa on tullut esiin matkailun vaikutusten vähäinen huomiointi haastatelluissa yrityksissä ja organisaatioissa. Onko niin, että vain rahallisella tuloksella on merkitystä eikä toiminnan kauaskantoisempia vaikutuksia mietitä? Niin kauan kuin matkoja myydään, ei esimerkiksi matkustusvälineistä aiheutuvilla saasteilla ja niiden vaikutuksella ympäristöön ja luontoon ole väliä? Kaikesta päätellen matkailuala vaikuttaa monella tavalla ja se kannattaisi matkailupalveluiden tuottajien organisaatioissa ottaa huomioon.

Uhat, kuten ilmastonmuutos, ympäristön saastuminen ja roskaantuminen tai konfliktit matkailukohteiden paikallisasukkaiden ja matkailijoiden välillä voivat lopulta vaikuttaa matkailuun sekä haastatteluissa mukana olleisiin organisaatioihin. Matkailusta ja liikuntamatkailusta aiheutuvat haitat voivat uhata matkailua ja liikuntamatkailua. Matkailu voikin siten olla itse uhka itselleen. Matkailusta ja liikuntamatkailusta aiheutuvien haittojen minimoimiseen ja uhkakuvien kartoittamiseen matkailuyrityksissä tulisi ryhtyä. Myös tulevaisuuden tuomia mahdollisuuksia kannattaisi hyödyntää, jotta matkailuala voisi jatkossakin kasvaa tai ainakin pysyä yhtä elinvoimaisena. Liikuntamatkailun vaatimia olosuhteita ja lajien suorituspaikoista aiheutuva kuormitusta tulisi pohtia ja etsiä ratkaisuja siihen, ettei liikuntamatkailu rasita tuhattomasti esimerkiksi ympäristöä. SWOT-analyysin teko liikuntamatkailuorganisaatioissa ei ole huono ajatus. Myös tarvittaviin toimenpiteisiin voisi analyysin jälkeen ryhtyä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. (1999). Laadullinen tutkimus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Boxberg, M., Komppula, R., Korhonen, S. & Mutka, P. (2001). Matkailutuotteen markkinointi- ja jakelukanavat. Helsinki: Edita Oyj.

Gibson, H. (toim.) (2006). Sport Tourism: concepts and theories. London: Routledge.

Gibson, H. (1998a). Active sport tourism: who participates? The Journal of Leisure Studies, 17 (2), 155-170.

Gibson, H. (1998b). A critical analysis of research. Sport management review 1: 43-76. 1998:49.

Hakala, T. J. (2008). Uusi graduopas. Helsinki: Yliopistopaino.

Higham, J. (toim.) (2005). Sport tourism destinations: issues, opportunities and analysis. Oxford Elsevier.

Hinch, T. (2003). Aspects of tourism, 13: Sport tourism development. Channel View Publications.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1991). Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (1993). Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kostiainen, A., Ahtola, J., Koivunen, L., Korpela, K. & Syrjämaa, T. (2004). Matkailijan ihmeellinen maailma. Matkailun historia vanhalta ajalta omaan aikaamme. Helsinki Saarijärvi: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Linnanen, L., Boström, T. & Miettinen, P. (1994). Ympäristöjohtaminen: elinkaariajattelu yrityksen toiminnassa. Juva: WSOY.

Lipiäinen, T. (2000). Liiketoiminnan suunnittelu, markkinointi ja johtaminen: uudella vuosituhannella. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Mathieson, A. & Wall, G. (1992). Tourism: economic, physical and social impacts. Harlow: Pearson Prentice Hall.

Meristö, T., Molarius, R., Leppimäki, S., Laitinen, J & Tuohimaa, H. (2007). Laadukas SWOT. Työkalu pk-yrityksen innovaatiovetoisen tulevaisuuden menestyksen turvaamiseksi. Turku: Åbo Akademi.

Mero, M. (2007). Odotettavissa myrskyisiä aikoja - miten matkailu voi kantaa kortensa kekoon ilmastotalkoissa? Matkailusilmä 2/2007. Painoprisma Oy. Helsinki.

Metsämuuronen, J. (toim.) (2006). Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Morrison, A., Rimmington, M. & Williams, C. (1999). Entrepreneurship in the hospitality, tourism and leisure industries. Oxford Elsevier.

Nurminen, H. (toim.) (2002). Elämää ja elämyksiä saaristossa. Näkökulmia kestäväan matkailuun. Turku: Kirja-Aurora.

Petrisalo, K. (2001). Menneisyys matkakohteena. Kulttuuriantropologinen ja historiatieteellinen tutkimus perinnekulttuuriin hyödyntämisestä matkailuteollisuudessa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Ritchie, B. W. & Adair, D. (2004). Sport tourism: interrelationship, impacts and issues. Clevedon: Channel View Publications.

Ryan, C. (2003). Recreational tourism – Demand and impacts. Clevedon: Channel view publications.

Räsänen, P., Anttila, A-H. & Melin, H. (toim.) 2005. Tutkimus menetelmien pyörteissä. Sosiaalitutkimuksen lähtökohdat ja valinnat. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sipilä, M. (2005). Mahdollisuuksien pääkaupunkiseutu. Paikalliset SWOT-analyysit Helsingissä ja Espoossa. Helsinki: Helsingin Kaupunginosayhdistysten Liitto ry.

Soininen, P. (2008a). Ilmastonmuutos haastaa matkailun. Matkailusilmä 3/2008. Painoprisma Oy. Helsinki.

Soininen, P. (2008b). Hiihtokeskuksissa uskotaan tulevaisuuteen. Matkailusilmä 4/2008. Painoprisma Oy. Helsinki.

Standeven, J. & De Knop, P. (1999). Sport Tourism. Champaign (IL): Human Kinetics, cop.

Suontausta, H. & Tyni, M. (2005). Wellness-matkailu - hyvinvointi matkailun tuotekehityksessä. Helsinki: Edita Prima Oy.

Vehmas, H. (2001). Liikettä matkalla: liikuntamatkailun ja matkailijan profiilia kartoittamassa. Liikunta & Tiede, 38 (5), 4-8.

Vehmas, H. (2002). Urheilun megatapahtumista elämys- ja aktiivimatkoihin. Liikunta & Tiede, 39 (5), 57–60.

Verhelä, P. & Lackman, P. (2003). Matkailun ohjelmapalvelut. Matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vuoristo, K-V. & Vesterinen, N. (2001). Lumen ja suven maa. Suomen matkailumaantiede. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vuoristo, K-V. (2000). Matkailun muodot. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Vuoristo, K-V. (2003). Matkailun muodot. Porvoo: WS Bookwell Oy.

Weed, M. (toim.) (2008). Sport & tourism: a reader. UK: Canterbury Christ Church University.

Weed, M. & Bull, C.J. (1997). Influences on sport-tourism relations in Britain: the effects of government policy. *Tourism recreation research* 22(2), 5-12.

Elektroniset aineistot:

Eskola & Suoranta. Johdatus laadulliseen tutkimukseen.

www.uta.fi/~leo.stranius/HALLP3K2.doc. Luettu 1.4.2009

MEK 2005. Suunnittelukeskus oy. Hyvinvointi- ja wellness- matkailun peruskartoitus. Loppuraportti. Helsinki. Saatavilla verkossa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Hyvinvointi_ ja_wellness_matkailun_peruskartoitus?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(pages)/Hyvinvointi_ ja_wellness_matkailun_peruskartoitus?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30). Luettu 23.2.2009.

MEK 2006. Tulevaisuusryhmä. Matkailu vuonna 2020: faktaa ja fiktiota. Helsinki. Sivut 1-48. Saatavilla verkossa:

[http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/\(pages\)/Matkailu_vuonna_2020_toinen_painos?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30](http://www.mek.fi/W5/mekfi/index.nsf/(pages)/Matkailu_vuonna_2020_toinen_painos?opendocument&ind=w5/mekfi/index.nsf&np=F-30). Luettu 15.1.2009.

MEK 2007. Rajahaastattelututkimus.

[http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/30b571694e8ca2b1c225747100351d99/\\$FILE/A158%20Rajahaastattelututkimus%202007%20osa%2020.pdf](http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/6dbe7db571ccef1cc225678b004e73ed/30b571694e8ca2b1c225747100351d99/$FILE/A158%20Rajahaastattelututkimus%202007%20osa%2020.pdf) Luettu 3.1.2009.

TEM 2008. Tiedote matkailun toimialaraporteista.

http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/650/331_matkailuala_TAR_Rovaniemi_EMBA_RGO021208.pdf Luettu 3.1.2009.

www-sivut:

ETC.

<http://www.etc-corporate.org/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=107&ac=12>.

Luettu 31.3.2009.

TIES 2009.

http://www.ecotourism.org/webmodules/webarticlesnet/templates/eco_template.aspx?articleid=6&zoneid=3. Luettu 21.3.2009.

UNWTO 2009a.

<http://www.unwto.org/aboutwto/index.php>. Luettu 23.2.2009.

UNWTO 2009b.

<http://www.unwto.org/index.php#>. Luettu 29.2.2009.

Haastattelut:

Elämymatkat Oy. Toimistovirkailija Noora. 13.3.2009. (Elämymatkat).

Event Travel OY. Myyntipäällikkö Otto Lyly. 28.1.2009. (Urheilutapahtumamatkat).

Naantalin Kylpylä Oy. Terveyspalvelupäällikkö Auli Saari. 18.3.2009. (Kylpylämatkat).

Turku Touring. Project Manager Pirjo Saari. 24.2.2009. (Pyöräilymatkat).

LIITE 1

TEEMAHAASTATTELURUNKO

(Turku Touringin haastattelussa yritys = organisaatio)

Teema 1 Taustatiedot

Haastateltava:

- Ikä, sukupuoli, ammatti, koulutus
- Miten kauan olette toimineet yrittäjänä? Miten kauan olette toimineet liikuntamatkailualalla/tällä alalla/tässä yrityksessä? Entä yrittäjänä liikuntamatkailualalla?
- Matkustatteko itse paljon? Käyttekö paljon liikuntamatkailupalveluita?

Yritys:

- Miksi yritys perustettiin, mistä idea lähti? (Yrityksen missio, miksi se on olemassa)
- Kuka perusti? Minkälainen yritys (perheyritys, yritys yrityksen sisällä tms.)?
- Yrityksen tarkoitus ja yrittäjäidea?
- Yrityksen organisaatorakenne? Yrityksen koko?
- Montako vuotta yritys on toiminut?
- Teettekö yhteistyötä muiden yritysten, organisaatioiden tai henkilöiden kanssa?

Loput kysymykset:

- Miten pitkään yrityksen uskotaan olevan toiminnassa? toiminnan laajentuminen tai pienentyminen? (Yrityksen visio)
- Yrityksen palvelut? Miten ison osan liikuntamatkailu muodostaa? Muut sektorit lyhyesti? Tai yleisesti toiminnan esittely.
- Ketkä yrityksen liikuntamatkailupalveluita käyttävät? Kohderyhmät? Miesten ja naisten osuus?
- Matkailuyrittäjyyden erityispiirteitä?

Teema 2 Mitä haasteita tulevaisuudessa nähdään, mitä mahdollisuuksia? (Yritys, liikuntamatkailu yleisesti)

- Mitä uhkakuvia näette yrityksen tulevaisuudessa(ulkoiset tekijät)?
- Uskotteko joidenkin uhkien tai tulevaisuuden muutosten haastavan liikuntamatkailun? Jos, niin mitkä/miten?

- Miten mahdolliset tulevaisuuden uhat vaikuttavat yritykseen? Entä liikuntamatkailuun?
- Mitä mahdollisuuksia näette yrityksenne tulevaisuudessa?
- Entä liikuntamatkailussa?
- Miten tulevaisuuden mahdollisuudet vaikuttavat yritykseen?
- Miten yritys ottaa huomioon tulevaisuuden? Miten pitkällä aikavälillä toimintaa suunnitellaan?

Jos haastattelussa ei vielä tullut esille:

- Miten uskotte taantuman vaikuttavan yrityksenne liikuntamatkailuun? Entä ilmastonmuutoksen? Onko muita vaikuttavia tekijöitä?
- Koetteko yrityksellänne olevan /Onko yrityksellänne kilpailijoita? Kasvaako kilpailu liikuntamatkailualalla Suomessa? Entä kansainvälisesti (mielipide)?
- Sosiokulttuuriset vaikutukset / matkailijat kohdealueilla? (Tämä kysymys lisätty ensimmäisen haastattelun jälkeen, täydennys pyydetty sähköpostitse)

Teema 3 Yrityksen varautuminen haasteisiin, mahdollisuuksien hyödyntäminen

- Onko tulevaisuus ennustettavissa(mielipide)? Minkälaiset tulevaisuusnäkymät teillä ja yrityksellänne on?
- Tulevaisuuteen varautuminen, mitä toimenpiteitä olette tehneet/teette?
- Liikuntamatkailupalvelujen tulevaisuus yrityksessä? laajentuuko? pysyykö samana? pienentykö?
- Mitä mieltä ollaan kestävästä kehityksestä? miten ympäristöasiat on yrityksessä otettu huomioon?

Teema 4 Liikuntamatkailusta yleisesti

Liikuntamatkailusta: (Tämä osio lisätty ensimmäisen haastattelun jälkeen. Täydennys pyydetty sähköpostitse)

- Miten ymmärrät käsitteen liikuntamatkailu? Mitä on liikuntamatkailu? Luettele erilaisia liikuntamatkailumuotoja.
- Miten arvioisit liikuntamatkailun tämän hetkistä tilaa Suomessa?
- Entä kansainvälisesti?
- Onko Suomessa tarpeeksi liikuntamatkailuyrityksiä?
- Onko liikuntamatkailussa mielestäsi jotain kehitettävää? Mitä?

Liikuntamatkailun muutokset

- Miten uskotte liikuntamatkailun muuttuvan tulevaisuudessa Suomessa? Entä kansainvälisesti? vaikuttaako teidän yritykseenne?
- Uskotteko liikuntamatkailun suosion pysyvän ennallaan tai muuttuvan, miksi?
- Miten paljon uskotte ilmastonmuutoksen vaikuttavan liikuntamatkailuun?